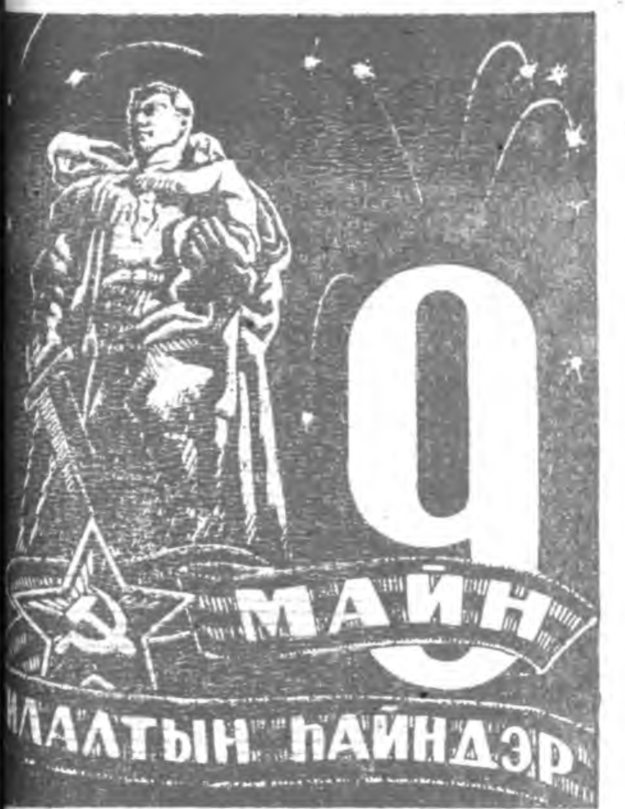

СОВЕТ АРАДАЙ МАРТАГДАШАГҮЙ БАЯР

Мүнөөдэр — совет арадаймнай, түрэл арминмнай түй-[...] түүхэтэ ехэ һайндэр. Дүрбэ шахуу жэл соо үр-[...]элһэн аюулта ехэ дайнай һүүлшын үдэр — 1945 [...] майн 9 һэн. Фашис Германиие сэрэгэй хүсөөр һу-[...] дараһан дэмбэрэлтэ хэрэгтэ зорюулагдаһан Илалтын [...] бүхы дэлхэйдэ баярай дүлэ бадаргаа бэлэй.

Майн 9 — Илалтын һайндэр! Эхэ оронойнгоо эрхэ [...]эгэй түлөө тэмсэлдэ айхабтар ехээр алдар сууда [...]һан түрэл армяараа омогорхон, совет хүнүүд энэ [...]дэрые жэл бүри угтадаг болонхойл.

[...], жэлнүүд һубарин ошоно. Дайнай хохидол: һандар-[...]һан городууд, үнэһэн тоборог болоһон һуурин тос-[...] үндын бодожо, үзэсхэлэн һайхан шарайтай болоо. [...]шье, тэрэ шуһата дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүд, [...] һүнинүүд наһажаал хүнүүдэймнай ой ухаанда эли-[...]р һанагдана. Амгалан сагта түрэжэ, энхэ элүүрээр [...]эн залуушуулнай фашис Германиин Эхэ орондомнай [...] ехэ хохидол ушаруулһыень, хүн зондомнай үлэс-[...] зоболон асарһыень түүхын хуудаһан дээрэһээ, аха [...]дэйнгөө хөөрөөнһөө мэдэнэ.

Агууехэ Октябриин революциин туйлалтануудые ар-[...] хамгаалхын тула бүхы араднай нэгэ хүн шэнгеэр [...]измда эсэргүү тэмсэлдэ бодоо һэн. Эсэгэ ороноо хам-[...]гын Агууехэ дайнай түрүүшын үедэ бэрхэшээлтэ [...] совет арадта тохёолдоһон. Немец фашистнууд [...] муухай добтолго хэжэ, Эхэ оронойманай нилээд ехэ [...] дайдые саг зуураар эзэмдэһэн байха юм. Энэ [...]шээлтэ үедэ Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро [...] хүнүүд үзэгдөөгүй ехэ баатаршалга гаргаһан гээшэ. [...]нгаа дайшалхы хүсэ шадал бэхижүүлхын тула [...]ойнгоо бүхы экономикые сэрэгэй журамда оруулха [...] гараһан.

Гитлерэй «сахилгаан түргэн» дайгаар совет оронине [...]дэхэ гэһэн түсэб дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ бу-[...]жа эхилһэн юм. Ленинград, Одессэ, Севастополь, [...] хотонуудые хамгаалгын үедэ совет сэрэгшэд дай-[...] арьяатан һоёо хуха сохижо, Эхэ оронойнгоо ал-[...] газарай түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэхэ байһа-[...] харуулһан.

[...] оронойнай ниислэл Москвае хамгаалга хорото [...]нда гайтайхан «һургаал» боложо үгэһэн. Фашист-[...] эндэ хэдэн арбан дивизиеэ һамна бута сохюулаа [...] Энэ ушар хадаа дэлхэйн хоёрдохи дайнда гитлеро-[...]дэй түрүүшын ехэ панхаруудталга болоо. Һүүлээрнь [...] Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дайшалхы онол аргаа бүри [...]дхан, Сталинградта, Курска дүхэригтэ болоһон [...]даануудта бүри шанга сохилтонуудые үгэжэ, дайса-[...] гэдэргэнь намнажа ороһон бэлэй.

Совет сэрэгшэдэй эршэтэ добтолгоёо улам шангадхан, [...] оронойнгоо газар дайдые сүм сүлөөлөөд, Европын [...] оронуудай арад зониие фашизмын дарлалтаһаа [...]лһэн ушар энэ дайнай удаадахи шата болоно.

Берлинэй түлөө болоһон туйлай ехэ байлдаан — дай-[...] һүүлшын шата гэжэ нэрлэгдэнхэй. Эндэ фашис Гер-[...] үгэ дуугүй илагдаһанаа мэдэрхэ баатай болоо һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдаһан [...]та хадаа манай гүрэнэй социалис байгуулалтын, Со-[...] Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, СССР-эй арадуудай хани нү-[...]эй илалта байгаа. Адли тэгшэ эрхэтэй аха дүү ара-[...]ай нэгэ хүндэл адли бодожо, «дайсанаа даралсаа, [...] һүүлдээ». Алишье арадаймнай эрэлхэг хүбүүдэй [...], дуулдаагүй баатаршалга гаргаһые совет хүнүүд [...]шье мартахагүй. Агууехэ ород арадай хүбүүн Алек-[...] Матросов амиа наһаяа хайрлангүй, үхэлтэ туулга [...] байһан дайсанай ДЗОТ-ой амһарые бэеэрээ бүг-[...]ваа һэн. Тиимэ баатар зоригтоной тоодо манай бу-[...] хүбүүд ябалсаа. Советскэ Союзай Геройн үндэр [...] зэргэдэ хүртэһэн генерал Илья Васильевич Балды-[...] гвардиин полковник Владимир Бузинаевич Борсоев, [...] Дарма Жанаев, снайпер Жамбал Тулаев болон [...] эрэлхэг зориг, баатаршалта гаргаһые омог баяр-[...]р мүнөө һанан дурданабди.

1945 оной майн 9-нэй илалта Эхэ оронойманай бүхы хүн [...] хүсэ шадалаар туйлагдаа гээшэ. Дайнай урда тээхи [...]үдһээ эхилээд оборонын талаар найдамтай бааза [...]уулагдажа эхилһэн. Промышленность болон хүдөө [...]най фронтоёо хэрэгтэй бүхы юумээрнь гүйсэд [...]жа байгаа. Фабрика ба заводуудта, колхоз ба сов-[...]удта хүдэлжэ байһан хүнүүд үдэр, һүниие мэдэн-[...]алладаг, хамаг хүсэ шадалаа илалтын хэрэгтэ зо-[...]даг бэлэй.

Агууехэ Илалтын 29-дэхи ойе совет арад, тэрэнэй [...] Хүсэнүүд түрэл партиингаа XXIV съездын [...]бэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө [...] тэмсэлэй үедэ угтаба. КПСС-эй XXIV съезд дэ-[...]һан эб найрамдалай программын шууд сэхээр [...]лэгдэжэ байһанаар совет хүн бүхэн омогорхон [...]. Дэлхэй дээрэхи шахардуу байдалые һуларуул-[...] шангаяа Европодо аюулгүй байдалай эрхэ нүхэсэл [...] гээшэ тон шухала болонхой. Энэ талаар КПСС-[...] ЦК-гай, мүн нүхэр Л. И. Брежневэй тон ехэ ажал [...] байһаниие арад зомнай һайнаар мэдэрнэ.

[...]хоорондын шахардуу байдал һуларуулхагүйе [...]ход, «хүйтэн дайгаар» жүрөөдэгшэд, империализ-[...] ба эзэрхэг түримхэй хүсэн буу зэбсэгээ орхихо ду-[...] гээд Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй [...]тическэ Комитедэй һаяхан Варшавада болоһон зүб-[...]эдэглэһэн байна. Империализм эзэрхэг түримхэй [...] орхиногүй. Дүтын Зүүн зүгтэ үнгэрһэн жэлдэ [...] дайн байлдаан, араб оронууд ба Израилиин [...]дохи мүнөөнэй байдал империалис политикаһаа [...]дэһэтэй бшуу.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, тэрэшэлэн аха дүү социа-[...] оронуудай сэрэгшэд дэлхэй дээрэ амгалан байдал [...] хэрэгтэ найдамтайгаар алба хэнэ. Түрэл Коммунис [...] партиимнай ленинскэ ЦК бата бэхи эб найрамдалай [...] шууд тэмсэнэ.

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 107 (13596) | 1974 оной майн 9, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ОЛОН ТҮМЭНЭЙ ЭРХИМ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые бүридхэлдэ абалгада зорюулагдаһан һунгуулиин окружной комиссинуудай заседанинууд орон доторнай боложо байна.

ХЯАГТА

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Хяагтын һунгуулиин 521-дэхи округой бүридэлдэ ородог Сэлэнгын ба Хяагтын аймагуудай һунгагшадай түлөөлэгшэнэрэй зүблөөн Хяагта хотын соёлой ордондо болобо. Һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ П. П. Виноградов товшохон үгэ хэлэжэ, һунгалтын урда тээхи зүблөө нээгээ.

Хяагтын аймагай Тамирска сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. В. Ключерев бултанһаа түрүүлэн үгэ хэлэхэ зуураа иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Манай «Родина» колхозой колхозниктуудта СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлхэ эрхэ олгогдоһон байна. Забайкалиин сэрэгэй округой командалагша, Советскэ Союзай Герой **Петр Алексеевич Белигые** депутадта кандидадаар колхозниктуднай дэбжүүлһэн юм. П. А. Белик манай этигэл найдабариие гүйсэд харюулжа шадаха байха гээд этигэнэбди.

Депутадта кандидат, Советскэ Союзай Герой П. А. Белигэй ажалай намтар, ниитын ехэ ажал ябуулга, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ тэрэнэй гаргаһан баатаршалга тухай нүхэр Ключерев суглаарагшадта тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Тиигээд совет арадай эрхим хүбүүн П. А. Белигэй түлөө дуугаа үгэхыень округой һунгагшадые уряалаа.

«Гусиноозерская» шахтын парткомой секретарь А. П. Лоншаков, Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой хонишон Н. Д. Мункуев, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой главна экономист А. М. Шоболов, һунгагша И. П. Жбитнев, Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда һургуулиин багша Л. Ф. Танхаева, Хяагтын совхозой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Л. Т. Осеева, Сэлэнгын совхозой луговод Ц. Д. Буянтуев гэгшэд үгэ хэлэжэ, П. А. Белигэй кандидатурые коллективүүдэйнгээ дэмжэжэ байһан тушаа тусхайлан тэмдэглэбэд.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Хяагтын һунгуулиин 521-дэхи округһоо Забайкалиин сэрэгэй округой командалагша, Советскэ Союзай Герой П. А. Белигые дэбжүүлээд, энэ округһоо һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень тэрэниие гуйха гэһэн тогтоол зүблөөндэ хабаадагшад баталан абаба.

Округой бүхы һунгагшадта хандаһан хандалга, этигэмжэтэ нюурнууд зүблөөн дээрэ баталагдаа.

Зүблөөнэй һүүлээр һунгуулиин окружной комиссиин заседани боложо, депутадта кандидат **П. А. Белик** нэгэн дуугаар бүридхэлдэ абтаа.

КАБАНСК

Эндэхи соёлой байшан соо аймагай һунгагшадай түлөөлэгшэнэрэй һунгалтын урда тээхи зүблөөн боложо үнгэрөө. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Кабанскын һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ А. И. Струневич зүблөөе нээгээ.

— Манай совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ажахынгаа эрхим һаалишадай нэгэн **Анастасия Парамоновна Имеевае** Кабанскын 520-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна. Ажахынгаа эрхим басагадай нэгые депутадта кандидат болгохо эрхэдэ хүртэһэндөө бидэнэр ехэ баяртайбди, — гэжэ Кабанскын совхозой түлөөлэгшэ И. Ф. Бурлаков хэлэбэ. — Манай кандидадай түлөө дуугаа үгэхыетнай та бүгэдые уряалнаб.

Кабанскын шубуунай фабрикын директор Г. М. Воронин, түмэр замай Мысовая станциин депогой машинист М. Д. Качин, Байгалай совхозой бэрхэ һаалишан А. Н. Бояршина болон бусад һунгалтын урда тээхи зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Кабанскын һунгуулиин 520-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Кабанскын совхозой түрүү һаалишан А. П. Имеевае дэбжүүлхэ, тус округһоо һунгагдахэ зүбшөөлөө үгэхыень тэрэниие гуйха гэһэн тогтоол зүблөөн дээрэ баталагдан абтаа.

Энэ округой һунгагшадта хандалга, депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюурнууд баталагдаһан байна.

Тус зүблөөнэй һүүлээр Кабанскын окружной комиссиин ээлжээтэ зүблөөн болоо. Һунгуулиин 520-дохи округһоо Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар Кабанскын совхозой һаалишан **А. П. Имеевае** бүридэлдэ абаха гэһэн шиидхэбэри комиссиин заседани дээрэ абтаба.

УЛААН-ҮДЭ

Нарин сэмбын фабрикын соёлой ордон соо Октябрьска 515-дахи һунгуулиин округой һунгагшадай түлөөлэгшэдэй окружной зүблөөн болобо. Энэ зүблөөе партиин Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь А. Д. Чукаев нээжэ, республиканска больницын врач М. П. Рябовта үгэ үгэбэ. Нүхэр Рябов СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар больницын коллективэй суглаагаар дэбжүүлэгдэһэн тус больницын врач О. М. Омбоева тухай иигэжэ хөөрэбэ.

— Октябрина Матвеевна манай больницада олон жэл хүдэлхэ зуураа, дүй дүршэлөөр баян, оролдосотой бэрхэ мэргэжэлтэ байһанаа харуулаа. Энээниинь медицинын эрдэмэй кандидат гэһэн үндэр нэрэ зэргэнь юунһээшье үлүүгээр гэршэлнэ. Гэхэһээ гадна, нүхэр Омбоева үниинһөө хойшо республика соогоо мэргэжэлээрээшье, ниитын ажал ябуулгаараашье мэдээжэ болонхой. 1967 ондо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдахадаа республика соогоо медицинскэ хангалтые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Октябрина Матвеевнагай даажа байдаг отделени больница соогоо эгээл түрүүн коммунис ажалай коллектив гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Республикын габьяата врач гэһэн алдартай Октябрина Матвеевна Омбоева хэзээдэшье һунгагшадайнгаа этигэл найдабари харюулжа шадаха. Тиимэһээ июниин 16-да Буряад оронойнгоо эрхим басаганай түлөө нэгэн хүн мэтэ дуугаа үгэел гэжэ уряалнаб!

Энэ уряаень нооһо сэбэрлэн угаадаг фабрикын хүдэлмэрилэгшэ В. Ф. Амагырова, 1-дэхи СМУ-гай барилгашадай бригадир А. Е. Островерхов, сэрэгэй алба хаагша К. М. Сапожников гэгшэд халуунаар дэмжэбэ.

Иигэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха Октябрьска 515-дахи һунгуулиин округһоо һунгагдаха депутадта кандидадаар О. М. Омбоевае дэбжүүлхэ, энэ округһоо һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень нүхэр Омбоевае гуйха гэһэн тогтоол зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталба.

Удаань этигэмжэтэ нюурнууд һунгагдаа, округой һунгагшадта хандаһан хандалга-бэшэг абтаа.

Манай корр.

А. Н. Косыгин США-гай нөөсэнүүдэй федеральна системын эрхилэгшэдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Бёрнстой хөөрэлдэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Советскэ правительствын уряалаар Москва ерээд байһан, США-гай нөөсэнүүдэй федеральна системын эрхилэгшэдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Бёрнстой майн 7-до Кремль соо уулзаа.

Совет-американ харилсаанай элдэб асуудалнууд уласхоорондын валютын-мүнгэнэй хэрэгүүдтэй холбоотой асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө. Энээндэ СССР-эй Госбанкын правлениин түрүүлэгшэ М. Н. Свешников, США-һаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд У. Стессел гэгшэд хабаадаба.

А. А. Громыко Дамаскһаа мордоо

ДАМАСК. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Сириин Араб Республикадахи уулзалгануудаа дүүргээд, майн 7-до Дамаскһаа мордоо. А. А. Громыкые Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин хүтэлбэриин гэшүүн, САР-ай Премьер-Министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Абдель Халим Хаддам, Сириин бусад тушаалтад, СССР-һээ САР-та байдаг элшэн сайд Н. А. Мухитдинов, тэрэшэлэн социалис оронуудһаа Дамаскда байдаг элшэн сайдууд аэродром дээрэһээ үдэшэбэ.

А. А. ГРОМЫКО НИКОЗИДО

НИКОЗИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджертэй уулзахын тула Никозидо ерээ.

А. А. Громыко эндэхи аэропорт дээрэ буугаад байхадаа иигэжэ мэдүүлбэ:

США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджертэй эндэ хэгдэхэ уулзалгын үеэр зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалнуудай дунда Дүтын Зүүн зүгэй асуудалшье бии байха. Зүбшэн хэлсэлгынгээ ямар үрэ дүнгүүдтэйгээр дүүрэхэ тухай уридшалан хэлэжэ шадахагүй байнаб, тиигэбэшье ашатай туһатай хөөрэлдөөн болохо бэзэ гээд найданаб.

А. А. Громыко Кипрэй Республикада ерэһэндээ сэдьхэлээ хананги байһанаа элирхэйлбэ. Кипртэй харилсаамнай хани ёһоной түхэлшэнжэтэй юм, тэрэнээ саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхын тула шухала бүхы юумэ хэжэ байдагбди гэбэ.

А. А. Громыко США-гай гүрэнэй секретарьтай уулзаһанай һүүлээр тэрэл үдэртөө Москвагаа бусаһан байна.

А. А. Громыкые Кипрэй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй уялга дүүргэжэ байһан финансын министр А. Пацалидис, Президентын дэргэдэхи вице-министр П. Ставру, Кипрэй Ажалшан арадай прогрессивнэ партиин генеральна секретарь Э. Папаоанну, СССР-һээ Кипрэй республикада байдаг элшэн сайд С. Т. Аставин гэгшэд аэропорт дээрэһээ үдэшөө.

А. А. Громыко Президент Макариосые бараалхаа

НИКОЗИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко майн 7-до Кипрэй Республикын Президент, архиепископ Макариосые бараалхажа, тэрээнтэй хани ёһоор хөөрэлдөө.

Хөөрэлдөөнэй үедэ СССР Кипр хоёрой хоорондохи харилсаанай, мүн хоёр орониие һонирхуулдаг уласхоорондын зарим асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлһэн байна. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые заһаруулгын асуудал тэдэнэйнь тоодо ороно.

Президент Макариос Кипрэй асуудалаар баримталдаг хараа бодолойнь түлөө Кипрэй Республикын национальна бэеэ дааги, сүлөөтэ байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэдэгэйнь түлөө Советскэ Союзда өөрынгөө зүгһөө, Кипрэй арад зоной үмэнэһөө баясхалан хүргэбэ.

А. А. Громыкын Г. Киссинджертэй уулзаһан тухай совет-американ хамтын мэдээсэл

Урда тээнь хэлсэгдэһэнэй ёһоор, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко США-гай гүрэнэй секретарь, национальна аюулгүйе сахиха асуудалнуудаар Президентын туһалагша Г. Киссинджертэй майн 7-до Кипрэй ниислэл Никозидо уулзаа.

Һаяшаг Вашингтондо, Женевэдэ хэһэн хөөрэлдөөнүүдээ үргэлжэлүүлэн, совет-американ харилсаанда, тэрэшэлэн Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалда хабаатай хэдэ хэдэн асуудалнуудые хаража үзөө.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал заһаруулха юрэнхы асуудалай хубинь Сири—Израилиин фронт дээрэхи сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан бусааха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Эндэ болоһон хөөрэлдөөн алишье талада ашатай туһатай байха гэжэ хоёр тала тоолоно.

Худанай совхозой таряалан дээрэ «булад хүлэгүүдэй» хүнхинөөн замхахаяа болинхой. Улзытын отделениин механизаторнууд ажахы соогоо түрүүлэн энэ харюусалгатай ажалаа захалба. Тус отделениин дүй дүршэлтэй механизаторнууд Сергей Рабданович Цыбикжапов, Григорий Степанович Иванов гэгшэд МТЗ-50 түхэлэй трактораар тарилга хэнэ. Эдэ нүхэднай мүнөө обёос хаяжа байнхай. Түрүүшын мэдээгээр эндэ 100 гаран гектарта обёос таригдаа. Үдэр үнгэрхэ бүри хабарай тарилга түргэн түлэбтөө орожо байна. Ажахын механизаторнууд энэ шухала хүдэлмэрээ үсөөхэн үдэрэй туршада, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ зорилго урдаа табяад, эршэтэйгээр ажаллана.

Зураг дээрэ: (Зүүн гарһаа) отделениин бэрхэ механизатор С. Р. Цыбикжапов, сеялкэшэн Цыбан Дамбаев, Г. С. Иванов гэгшэд.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1974 оной майн 9. *№ 104.* *Москва хото.*

Нүхэд солдадууд ба матросууд, сержантнууд болон старшинанууд, прапорщигууд ба мичманүүд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Нүхэдүүд, Арми ба Флодой ветеранууд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад!

Илалтын үдэрые — фашис Германиие һамна бута сохиһоор хори юһэн жэлэй ойе совет арад, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд, аха дүү социалис оронуудай ажалшад, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн мүнөөдэр баяр баясхалантайгаар тэмдэглэжэ байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн Совет гүрэндэ, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ бэрхэтэй хүшэр шалгалта болоо һэн. Манай Эхэороной арадууд энэ туршалгые Коммунис партиин хүтэлбэри доро нэрэтэй солотойгоор дабаң гаража, империализмын гол хүсэнүүдтэй хэсүү шэрүүн тэмсэл соогуур революциин туйлалтануудые сахин хамгаалһан, фашис дарлалта мүлжэлгэһөө дэлхэйн арадуудые абарһан, эрхэ сүлөө, бэеэ даaһан байдал ба социальна дэбжэлтэ туйлаха зам хэдэ хэдэн оронуудта нээһэн байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдаһан түүхэтэ илалта социалис ниитын ба гүрэнэй байгуулалтын булюу һайн, хүсэн түгэс байһые, марксистско-ленинскэ суртал һургаалай илан мандажа байһые үнэншэмэ тодоор элирхэйлэн гэршэлһэн юм. Советскэ Союз дайн байлдаанай хүшэр бэрхэтэй хойшолонгуудые дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ усадхан зайсуулаад, коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта гайхамшаг ехэ амжалтануудые туйлаһан байна. Манай арад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые мүнөө бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ, партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгада харюу болгон, манай ороной ажалшад түсэбтэ, юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Бага гаргашатайгаар, ехэ, эрхим шанартай продукци орондоо үгэхэ гэжэ эдэнэр шиидэнхэй.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съезд дээрэ тодорхойлогдоһон гадаадын политическэ программа аха дүү социалис оронуудтай хамта сэхэ шууд, эдэбхитэйгээр бэелүүлэгдэжэ байна. Энэ программа бэелүүлхын тула КПСС-эй Центральна комитедэй, тэрэнэй политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй залан сэхэ, аша үрэ ехэтэй хүдэлмэри манай Эхэ ороной уласхоорондын нэрэ хүндые улам дээшэнь үргэхэ, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай эмхидэл жагсаал бэхижүүлхэ, уласхоорондын оршом соо таарамжатай хубилалтануудые хэхэ арга олгоо.

Түүхын ушар баримтануудые хэрэгсээдэггүй империализмын хархис хүсэнүүд дэлхэй дээрэ политическэ шэнэ оршон байдалай тогтолгодо, уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулгада тэйбо татаха гэжэ оролдоно. Энээниие хараада абажа, Коммунис парти, Совет правительство, бүхы совет хүнүүд эб найрамдалай дайсадай харата ябуулгануудые һэримжэтэй хёрхоор адаглана, ороноо хамгаалха хүсэеэ дээдэ хэмжээндэ байлгаха хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулна.

Коммунис партяар хүтэлбэрилэгдэһэн, баатар габьяата дайшалхы ёһо заншалнуудтаа үнэн сэхэ байдаг Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Варшавска договорто хабаатай оронуудай арминуудтай нэгэ ниитэ зэргэдэ жагсан, манай гүрэнэй ба социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай аюулгүй байдалые һэримжэтэй хёрхоор, найдамтайгаар сахин хамгаална. Эхэ оронойнгоо бүхы захиралга дүүргэхээр хэзээдэ бэлэн.

Арми ба Флодой бүхы сэрэгшэдые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан бүхы хүнүүдые Илалтын һайндэрөөр амаршалнаб!

Фашис Германиие илан дараһаар 29 жэлэй ойтой дашарамдуулан, иигэжэ **захирнаб:**

Мүнөөдэр, Майн 9-дэ, нютагай сагаар 21 часта манай Эхэ ороной ниислэл — баатар-хото Москвада, союзна республикануудай ниислэл хотонуудта, баатар-хотонууд — Ленинградта, Волгоградта, Севастопольдо, Одессэдэ, Новороссийскда, Керчьдэ, баатар-хэрэм — Брестдэ, мүн Мурманск, Свердловск, Новосибирск, Хабаровск, Владивосток хотонуудта ехэ буугай гушан буудалгаар салют үгэхэ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай түлөө байлдаануудта баатарай үхэлөөр унаһан геройнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!

Агууехэ совет арад, тэрэнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Бидэниие бүхы илалтануудта зоригжуулан эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

А. ГРЕЧКО.
СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал

ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭЛГЭ — ХУУЛИТА ХЭРЭГ

1973 оной барагдахаяа байха багаар манай аймагай партийна конференци боложо үнгэрөө hэн. КПСС-эй XXIV съездын хараалhан зорилгонуудай хэр дүүргэгдэжэ байhые тэрэ конференци гүнзэгыгөөр шэнжэлэн хараhан, саашадаа бэелүүлхэ хэрэгээ тодорхойлhон бэлэй.

Табан жэлэй үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада аймагай партийна организаци колхоз, совхозуудай материально-техническэ үндэhэ hуури саашадань бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохо зорилгоор али олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэн байна. hү haалиин, мал түлжүүлгэ, шахалгын фермэнүүдые томодхохо, мал ажалдахи хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньhожоруулха, газар hайжаруулха талаар хэмжээнүүд хараалагдаа юм.

Барагдаhан гурбан жэл соо ажахынууд трактор, комбайн болон автомобиляар, мүн хүдөө ажахын бусад зэмсэгүүдээр нилээд элбэгжээ гээшэ. Капитальна барилгада, үйлэдбэриин хүсэ бэхижүүлхэ хэрэгтэ 7,8 миллион түхэриг мүнгэн гаргашалагдаhан байна. Ганса нёдондо 2.685 гектар шэнэ, боро газар элдүүрилэгдээ, 2.380 гектар хэмжээнэй намагтаhан, бургааhан, боролжодо дарагдаhан газар ашаглалгада үгтэhэн зэргэтэй.

Шиидхэхы удха шанартай, гурбадахи жэлдэ аймаг дунда зэргээр гектар бүриhөө 11,5 центнер ороохо таряа хуряажа абаhан байна. Ингэжэ гүрэндөө 9 мянга гаран центнер таряа тушааhан, энэ жэлдэ хэрэгтэй болохо хүрэнгын үрэhэ сүм хааха, адууhа малдаа бардам хүрэхөөр ороохо таряа таhалха арга олдоо бшуу. 1971 онойхиhоо гектар бүриhөө 5,1 центнер ороохо ехээр хуряажа абаhан ушар энэ жэлдэ бүри hайн амжалта түйлаха үндэhэ hуури табиhаниинь элитэ ааб даа.

Нёдондо мал ажал мүн лэ яhала барагаар эрхилэгдээ гэжэ тэмдэглэмээр. Мяха, hү, ноохо гүрэндэ худалдаха гүрэнэй түсэбтэ даабари үлүүлэн дүүргэгдээ.

1973 ондо ажалай эрхим амжалта түйлаhан 34 малшад СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа. 214 хүн «1973 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн тэмдэгтэ хүртэhэн байха юм. Тэдэ бэрхэшүүлые Гааргын совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, партиин областной, районно комитедүүдэй гэшүүн Ц. А. Бадмаева толгойлно. Энэ солото малшан хурьга абажа түлжүүлхэ табан жэлэй түсэбтэ даабариие дүрбэн жэл соо үлүүлэн дүүргэбэ. Мүнөө үеын байдалаар нүхэр Бадмаева түсэбөө 582 толгойгоор үлүүлээд байна.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтые бухы дээрэнь абажа харахада, шахардуу байдалтай болоод байна гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ ушар гарана. Гурбан жэлэй дүнгөөр болоходо, мяха гүрэндэ тушааха түсэб аймагаараа хахадлаhан, ноохо — 55 процентдэ, hү 65 процентдэ хүргэhэн байнабди. Теэд гүрэнэй даабари дүүргэхэгүй эрхэ, манда хэншье үгэхэгүй байhыень бидэ hайн мэдэнэбди.

Ушар нимэhээ ниитын малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, газар таряалангай болон мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха 1974—1975 онуудай түсэб заатагүй дүүргэхэ даабаринууд КПСС-эй райкомой бюрогой заседани дээрэ тусгаар тодорхойлогдоhон байха юм. Тэдэ даабаринуудые табихадаа, аймагай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэhэн, ямар арга боломжотой байhыень гүйсэд элирхэйлhэн байгдана.

Тэдэ даабаринуудай үндэhөөр болоходо, 1974 ондо юhэдэхи табан жэлэй, тодорхойлхы жэлдэ 100 эхэ мал бүхэнhөө дунда зэргээр 84 тугал, 83 хурьга түлжүүлхэ, гүрэндэ тушаагдаhан үхэр бүхэнэй шэгнүүр 323 килограммhаа, хониной — 33 килограммhаа дээшээ байха зэргэтэй. Энэ зорилго түйлажа шадаа хадаа аймагай колхоз, совхозууд мяха гүрэндэ тушааха жэлэй даабариие ядамаргүй дүүргэхэ аргатай болохо байна.

Энэ зорилго шиидхэхын тула түбхын түрүүндэ эхэ малай hубайрха ябадал, алибаа малай гарзада орохо ушарые эрид шууд усадхаха эрилтэ табигдана. Үнгэрhэн 1973 ондо аймагай ажахынууд зуун толгой эхэ мал бүхэнhөө оройдоо 63,6 тугал, 65,4 хурьга, 61,4 унага түлжүүлhэн болоно. Энээгээр болоходо, али зэргын олон мал дутуу абтаа гээшэб! Имагтал эхэ малай олоороо hубайрhанай гэмээр иимэ ехэ дутагдал ушараа бшуу. Тиихэдэ шэнэ гунжад хэдэн зуугаадаараа ороондо оруулагдангүй үлэшэнэ. Эхэ мал искусственна аргаар урэжүүлхэ хэрэг олонхи ажахынуудта хангалтагүйгөөр эрхилэгдэдэг байhан ушар иимэ үрэ дүн муутай хүдэлмэриие элирхэйлжэ үгэнэ. Ороондо оройhон бүлэг үнеэд болон гунжадай оройдоол 44 процентнь искусственна аргаар урэжүүлэгдэhэн байна.

Тиимэhээ haалиин бухы фермэнүүдтэ үнеэдые искусственна аргаар урэжүүлгын пункт бии болгохо, мэргэжэл түгэс техник урэжүүлэгшэдые hурган бэлдэхэ эрилтэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, ахалагша мэргэжэлтэдтэ табигдаба. Энэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулхатаяа зэргэ эхэ болохо залуу мал hурэгhөө зүбөөр шэлэн абаха, саашадаа hайнаар түлжүүлхэ асуудалда анхарал онсо хандуулагдаха зэргэтэй.

Урэжүүлэгдэхэ эхэ хонидой харууhан муу байжа, олон хонид hубайрна. Илангаяа урэжүүлгын эхилхэ үедэ олон хонид хүсэд таргалаагүй байhанhаа иимэ юумэн болоно. Энэ талаар Гааргын совхозой хонишодой ажал хэрэгые магтамаар. Эндэхи малшад хони адуулгые зүбөөр эмхидхэнэ. Нёдондо энэ ажахы бухы 7009 эхэ хонидhоо 7105 хурьга абаа hэн.

Хони адуулха хүдэлмэри hайжаруулха, ороондо орохо малые hайса таргалуулха зорилгоор Сэлэнгын аймагай малшадай жэшээгээр фермэ шадарай hайжаруулагдаhан, хорёологдоhон участогуудые таhалан бии болгохо оролдолго гаргагдажа байна. Эхэ хонидой 59 бригаданууудай үбэлэй байра шадар мянга шахуу гектар газар таhалагдажа, ахалагша хонишодой мэдэлдэ үгтэнэ. Энэ газар дээрэhээ хүхэ hолоомо сабшажа абахаар тарилга хэгдэхэ, харин намарынь малаа тэндээ бэлшээхэ болоно.

Адууhа малай гарзалалга ажахынуудта айхабтар ехэ хохидол үзүүлнэ. Ганса 1973 ондо малай гарзалhанhаа болоhо, аймагай колхоз, совхозууд аяар 318 мянган түхэригэй хохидолдо ороо hэн. Илангаяа Аргатын, Дэрээнэй совхозууд, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз малаа үлэмжэ олоор үхүүлдэг байна. Энэ гарза гай хадаа имагтал малай харууhанай мууhаа, шанар hайнтай тэжээлэй дутагдаа, зооветеринарна албанай хангалтагүй хүдэлмэриhөө дулдыдана гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

Иимэ байдалтай саашадаа яашье эбсэшэгүй. Энэ хэрэг hайжаруулхын тула эрид шууд хэмжээ абаха шухала болоно. Түбхын түрүүндэ hү haалиин фермэ бүхэндэ үнеэнэй тугалладаг газар бии болгохо, тугал абаха, эдеэлүүлхэ заабари нарин нягтаар сахиха, үбэлжэлтын үедэ сүүдхэ соо үнеэн бүхэндэ килограмм хүртэхэ хэмжээтэйгээр шэлбүүhэнэй гурил татаха гэhэн зорилго табигдаад байна.

Малые элдэб үбшэн хамшагhаа hэргылхэ, үбшэн мал эмшэлхэ хэрэг hайжаруулга шухалын шухала асуудал гээшэ. Зүгөөр энэ асуудалые hайнаар, түргэн зуура шиидхэхын тула эмнэлгэ. hэргылгын пунктнуудые олоор эмхидхэхэ гэлсэгдээ. Мүн тэрэшэлэн саашадаа малые отара, гүүртэ болгон хубаарилгые гуримшуулха шухала болоо. Яахадааб гэхэдэ, зарим ажахынуудта хоёр хүндэ аяар 900—1200 толгой хүрэтэр хурьгадые даалгажархина. Энэмнай хоёр хүндэ хүшэ хүрэгдэхэгүй олон мал болоно бшуу. Саашадаа 700 толгойhоо дээшэ гаргахагүй гэжэ тоологдоо.

Адууhа малай шэмын дээшэлсэ хадаа тэдэниие уhалалгаhаа ехэ дулдыдаха байна. Илангаяа үбэлэй хүйтэн сагта бүлеэдхэгдэhэн уhа уулгахада hайн байhаниинь эли ааб даа. Тиимэhээ олонхи ажахынууд hүүлэй үедэ иимэ арга үргэнөөр хэрэглэдэг болоо. Энэ талаар Гааргын совхоздо ехэ юумэн хэгдэжэ, бухы хонидоо бүлеэн уhаар уhалдаг болонхой. Тиихэдэ Хурамхаанай, hахалиин совхозуудай хониин hурэгэйнь хахадhаа олониинь бүлеэн уhаар уhалагдана. Харин тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой. Аргатын совхозой малшад үхэр болон хонидоо үбэлэй янгинама хүйтэндэ нуур болон гол горходой соолго тээшэ туудаг байhан зангаараа.

Ноохо гүрэндэ тушааха табан жэлэй түсэб олон ажахынууд муугаар дүүргэжэ байна гэжэ дээрэ хэлэгдээ hэн. Энээнhээ уламжалан бүри энэ жэлhээ хониной ноохо хайшалха хүдэлмэри эмхи гуримтайгаар, 10—12 үдэрэй туршада дүүргэхэ хэрэгтэй болоно. Гааргын, Дэрээнэй совхозууд хониной ноохо хайшалха томодхогдоhон пунктнуудые бии болгоо. Ингэжэ ноохо хайшалха кампаниие түргэн зуура, hайн шанартайгаар үнгэргэхэ шадабаритай болоhониинь үгаа магтамаар. Эдэ совхозуудай арга дүршэл ажахы бүхэнэй шадабари болгохоор хэмжээн абтана.

Малай үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри мүнөө сагай эрилтэдэ таарамаар бэшэ. Малай бонитировко зарим тээгүүр мүртэй хэгдэнэгүй. Үнеэн бүхэнэй hүнэй тоhолиг шанарые шалган элирхэйлхэ хүдэлмэри үнэндөө ябуулагданагүй. Үнеэн болохо тугал, буруу зүбөөр түлжүүлхэ асуудалда анхарал табигданагүй. Энэ манай ажал ябуулгадахи ехэ дутагдал болоно бшуу. Энээниие үндэhөөрнь усадхахын тулада түбхын түрүүндэ үүлтэртэ малай бүридхэл эрид гуримшуулха, нэгэ ажахые эхэ болохо тугал, буруу, хашараг түлжүүлхэ гол шэглэлээр мэргэжэлүүлхэ шиидхэбэри абтаа. hахалиин совхоз энэ ушарта таарамжатай гэжэ тодорхойлогдоо. Бүри энэ жэлдэ тус совхоз аймагай ажахынуудhаа 600 эмэ буруу, хашарагуудые худалдажа абаад, тэдэнээ түлжүүлжэ эхилхэ юм. Тиигээд 1975 онhоо эхилжэ, жэл бүхэндэ ажахынуудта мянган толгой урэжүүлэгдэhэн шэнэ гунжадые үгэжэ байха арга боломжотой болохо юм. Мүн тэрэшэлэн шэнэ түлhөө үүлтэр hайтай эрэ, эмэ хурьгадые шэлэн абаха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байхаар хараалагданхай. Ажахы бүхэндэ тушаагдаха мал шахаха тусгаар оньhожоруулагдамал томодхогдоhон бааза эмхидхэгдэхэ.

Малай гол тэжээл хадаа ногоон үбhэн ха юм даа. Хэрбээ елшэр бэлшээритэй, ургаса муутай сабшалантай байгаа хадаа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, тоо толгойнь олон болгохо гэhэн хөөрэлдөөмнай хооhоор haлашаха байhаниинь мэдээжэ. Ерэхэ жэлнүүдтэ аймаг дотор сабшалан, бэлшээри hайжаруулха, шэнэ газар ашаглаха, намаг хатааха, газар уhалха барилгануудые олоор бүтээхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэмжээнүүд абтана.

Зорилго ехэшье, үгаа харюусалгатайшье. Зориhондоо хүрэхын түлөө, КПСС-эй XXIV съездын хараалhан юhэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабариие заатагүй дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн аймагай ажахынуудта, коллектив бүхэндэ улам үргэдэнэ, бүри эршэдэнэ. Энэ ехэ тэмсэлые партийна организацинууд эмхидхэн хүтэлбэрилнэ, мүрысөөнэй манлайда коммунистнууд жагсана.

К. ДАГБАЕВ,
КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь.

ОЛОН ТҮМЭНЭЙ ЭРХИМ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуул буридхэлдэ абтана

Союзай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Минскэ Городской хоёрдохи hунгуулиин округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани Белоруссиин ССР-эй ниислэл хотодо болобо. Минскэ Городской хоёрдохи hунгуулиин округhоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко hунгагдахаар зүбшөөлөө үгөө гэжэ хотын ажалшад дуулахадаа, ехээр баярлаhан байна гэжэ комиссиин түрүүлэгшэ, Минскын заhабарилгабарилгын хоёрдохи трестын паркетчигүүдэй бригадые хүтэлбэрилэгшэ, БССР-эй габьяата барилгашан В. С. Коревко хэлээ.

Иимэ тогтоол нэгэн hаналтайгаар абтаба: Союзай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ **Минскэ Городской хоёрдохи** hунгуулиин округhоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр **Андрей Андреевич Громыкые** буридхэлдэ абаха.

Энэ комиссиин түрүүлэгшэ, Апанасенковска районой «Путь к коммунизму» колхозой тракторист, Социалис Ажалай Герой П. А. Баштовой Союзай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Петровско hунгуулиин округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани нээхэдээ, Ставрополиин хизаарай Петровско hунгуулиин округhоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Кулаков hунгагдахаар зүбшөөлөө үгэhэн тухай мэдээсэлые округой бухы hунгагшад баяртайгаар угтаба гэжэ хэлээ.

Союзай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ **Петровско** hунгуулиин округhоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Фёдор Давыдович Кулаковые** буридхэлдэ абахые нэгэн hаналтайгаар тогтообо.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Алма-Атын Ленинскэ hунгуулиин округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани Казахстанай ниислэл хотодо болобо. Энэ комиссиин түрүүлэгшэ, Алма-Атын С. М. Кировэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой токарь И. А. Булынин суглаа нээхэдээ, манай hунгуулиин округhоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев hунгагдахаар зүбшөөлөө үгөө гэжэ хэблэлдэ түнхаглагдаhан нэмэл бэшэгhээ мэдэжэ абахадаа, урмашан баярлабабди гээд тэмдэглэhэн байна.

Алма-Атын Ленинскэ hунгуулиин округhоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Динмухамед Ахмедович Кунаевые** буридхэлдэ абахые нэгэн hаналтайгаар тогтоогоо.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Минскэ Городской нэгэдэхи hунгуулиин округой hунгуулиин окружной комиссиин заседаниие комиссиин түрүүлэгшэ, Минскын хари хэлэнүүдэй багшанарай институдай ректор Н. Г. Краснова нээбэ.

Манай округhоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров hунгагдахаар зүбшөөлөө үгөө гэжэ дуулахадаа, ехэтэ баярлабабди гээд тэрэ хэлээ.

Минскэ Городской нэгэдэхи hунгуулиин округhоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Кирилл Трофимович Мазуровые** буридхэлдэ абахые тогтообод.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Латвиин ССР-эй Кировскэ hунгуулиин округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани Ригэдэ болобо.

Национальностьнуудай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Латвиин ССР-эй Кировскэ hунгуулиин округhоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Я. Пельшинн hунгагдахаар зүбшөөлөө үгэhэн тухайнь hунгуулиин окружной комиссинуудта КПСС-эй ЦК-гай гэшүүдэй эльгээhэн нэмэл бэшэгhээ мэдэжэ абабабди гээд комиссиин түрүүлэгшын орлогшо В. В. Берзинь хэлээ.

Национальностьнуудай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Латвиин ССР-эй **Кировскэ** hунгуулиин округhоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ **Арвид Янович Пельшиние** буридхэлдэ абахые hунгуулиин окружной комисси тогтооhон байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ **Краснодарай** hунгуулиин округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани боложо, энэ округhоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн СССР-эй хүдөө ажахын министр **Дмитрий Степанович Полянскиие** буридхэлдэ абаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ **Ленинградай Худөөгэй** hунгуулиин округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани боложо, тус округhоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ **Александр Николаевич Шелепиние** hаналтайгаар буридхэлдэ абаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Киевэй Ленинскэ hунгуулиин округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани Украинын ниислэл хотодо болоhон. Энэ комиссиин түрүүлэгшэ А. Н. Катрич тэрэниие нээгээ.

Киевэй Ленинскэ hунгуулиин округhоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Владимир Васильевич Щербицкие** буридхэлдэ абахаар тогтообо.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ Московско областиин hунгуулиин Люберецкэ округой hунгуулиин окружной комисси партиин Люберецкэ горкомой байшан соо заседани үнгэргэбэ. hунгуулиин окружной комиссинуудта эльгээhэн КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүдэй нэмэл бэшэг соо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь П. Н. Демичев СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадаар hунгуулиин Люберецкэ округhоо hунгагдаха гэhэн зүбшөөлөө үгөө, гээд комиссиин түрүүлэгшэ, Ухтомскиин нэрэмжэтэ хүдөө ажахын машина бүтээлгын заводой хэбшэн А. И. Капырин мэдээсэбэ.

Зүблөөн дээрэ предприятинуудай, совхозуудай, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд өөhэдынгөө коллективүүдэй даалгабаряар СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар П. Н. Демичевые буридхэлдэ абаха гэhэн дурадхал оруулна.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар hунгуулиин Люберецкэ округhоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Петр Нилович Демичевые** буридхэлдэ абаха гэhэн тогтоол комисси нэгэн дуугаар абаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ Белоруссиин ССР-эй hунгуулиин Брестскэ округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани болоо. Комиссиин түрүүлэгшэ, Белоруссиин КП-гэй Брестын горкомой секретарь А. В. Гриденко заседани нээгээ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров hунгуулиин Брестскэ округhоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар hунгагдаха гэhэн зүбшөөлөө үгөө гээд тэрэ мэдээсээ. Комиссиин гэшүүд П. М. Машеровые депутадта кандидадаар буридхэлдэ абаха дурадхал оруулна.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Петр Миронович Машеровые** hунгуулиин Брестскэ округhоо буридхэлдэ абаха гэhэн тогтоол заседанида хабаадагшад нэгэн дуугаар баталаа.

Калининда СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ Калининскэ округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани үнгэргэгдөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэхэ гэhэн зүбшөөлөө үгөө гэжэ мэдээсэл комиссиин түрүүлэгшэ А. Ф. Батанова соносхобо. Б. Н. Пономаревые буридхэлдэ абаха гэhэн дурадхал оруулагдана.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Борис Николаевич Пономаревые** СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар hунгуулиин Калининска округhоо буридхэлдэ абаха гэhэн тогтоол hунгуулиин окружной комисси нэгэн дуугаар баталаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ hунгуулиин Ташкентско-Ленинскэ округой hунгуулиин окружной комиссиин гэшүүд сугларжа, заседани үнгэргэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов Национальностьнуудай Соведэй депутадаар hунгуулиин Ташкентско-Ленинскэ округhоо hунгагдаха зүбшөөлөө үгөө, гээд комиссиин түрүүлэгшэ, Ташкентын медицинскэ институдай профессор М. Ашрапова хэлээ.

Ажалшадай түлөөлэгшэд Ш. Р. Рашидовые СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар hунгуулиин энэ округто буридхэлдэ абаха гэhэн дурадхал оруулна.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар hунгуулиин Ташкентско-Ленинскэ округhоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Шараф Рашидович Рашидовые** буридхэлдэ абаха гэhэн тогтоол комисси нэгэн дуугаар баталаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ Ленинградай hунгуулиин Московско округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани болоо. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов энэ округhоо депутадаар hунгагдаха зүбшөөлөө үгэhэн байна. Үгэ хэлэhэн бухы хүнүүд депутадта кандидадаар Г. В. Романовые буридхэлдэ абаха гэhэн дурадхал оруулаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар Ленинградай hунгуулиин Московско округhоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь **Григорий Васильевич Романовые** буридхэлдэ абаха гэhэн тогтоол hунгуулиин окружной комисси баталан абаа.

Ростовско областиин hунгуулиин Шахтинска округой hунгуулиин окружной комиссиин заседани болоо. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев hунгуулиин энэ округhоо Союзай Соведэй депутадаар hунгагдаха зүбшөөлөө үгэhэн байна.

hунгуулиин окружной комиссиин гэшүүд М. С. Соломенцевые депутадта кандидадаар буридхэлдэ абаха гэhэн дурадхал оруулна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Михаил Сергеевич Соломенцевые** СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар hунгуулиин Шахтинска округhоо буридхэлдэ абаха гэhэн тогтоол баталагдаа.

СССР-эй Верхо[вно Сове]дэй Национальност[ьнуудай] Соведтэ hунгалта ү[нгэргэхэ] Удмуртиин АССР-эй [hунгуу]лиин Ленинскэ окру[гой hун]гуулиин окружной [комис]сиин заседани [...] КПСС-эй ЦК-гай По[литбю]рогой гэшүүндэ [кандидат,] КПСС-эй ЦК-гай се[кретарь] Д. Ф. Устинов hун[гуулиин] энэ округhоо дeпу[тадаар] hунгагдаха зүбшөө[лөө үгөө] гэжэ зүблөөн дээрэ [...]дээ. СССР-эй Вер[ховно Со]ведэй депутадта канди[дадаар] Д. Ф. Устиновые бу[ридхэл]дэ абаха гэhэн дура[дхал] комиссиин гэшүүд [...]на.

СССР-эй Верхо[вно Сове]дэй Национальност[ьнуудай] Соведэй депутадта [канди]даар Удмуртиин А[ССР-эй] hунгуулиин Ленинс[кэ округ]hоо КПСС-эй ЦК-гай [Полит]бюрогой гэшүүндэ [кандидат,] КПСС-эй ЦК-гай се[кретарь] **Дмитрий Федорович [Устино]вые** буридхэлдэ аба[ха гэhэн] тоггоол нэгэн дуу[гаар аб]на.

СССР-эй Верхо[вно Сове]дэй Союзай Соведтэ [hунгал]та үнгэргэхэ Красно[ярскэ го]родой hунгуулиин Л[енинскэ] округой hунгуулиин [окруж]ной комиссиин засед[ани бо]лоо. Комиссиин түрү[үлэгшэ,] «Сибтехмонтаж» [...] хабсаргагшадай [...] Социалис Ажалай [Герой] М. Ф. Калашников [КПСС-эй] ЦК-гай секретарь [В. И.] Долгих СССР-эй В[ерховно] Соведэй депутадаар [hунгаг]даха зүбшөөлөө үг[өө гэжэ] мэдээсээ. Комиссин[ин ...] В. И. Долгих гэгшые [СССР-]эй Верховно Сове[дэй Сою]зай Соведэй депута[дта кан]дидадаар буридхэлдэ [абаха] гэhэн дурадхал о[руулна.] СССР-эй Верховно [Соведэй] депутадта канд[идадаар] Красноярск городой [hунгуу]лиин Ленинскэ о[кругhоо] КПСС-эй ЦК-гай се[кретарь] **Владимир Иванович [Долги]**гэгшые буридхэлдэ а[баха гэ]hэн тогтоол нэгэн [дуугаар] абтаа.

КПСС-эй ЦК-гай [секре]тарь И. В. Капитоно[в hун]гуулиин Кинешемскэ [округ]hоо СССР-эй Верхо[вно Сове]дэй Союзай Соведтэ [депута]даар hунгагдахаар зүб[шөөлөө] үгөө гээд hунгуулиин [Кине]шемскэ округой hу[нгуулиин] окружной комиссиин [заседа]ни дээрэ мэдээсэгдэ[э].

Комиссиин гэшүүд [И. В.] Капитоновые депута[дта кан]дидадаар буридхэлдэ [абаха] гэhэн дурадхал ору[улна.] СССР-эй Верхо[вно Сове]дэй Союзай Совед[эй де]путадта кандидадаар [hунгуу]лиин Кинешемскэ о[кругhоо] КПСС-эй ЦК-гай се[кретарь] **Иван Васильевич Ка[питоно]вые** буридхэлдэ аба[ха гэhэн] тогтоол hунгуулиин [окружной коми]сиин гэшүүд нэгэн [дуугаар] баталан абаа.

Горький городто С[ССР-эй] Верховно Соведэй [...] Соведтэ hунгалта ү[нгэргэхэ] hунгуулиин Автозаво[дско ок]ругой hунгуулиин о[кружной] комиссиин заседани [үнгэр]гэгдөө. КПСС-эй [ЦК-гай] секретарь К. Ф. К[атушев] энэ округhоо депу[тадаар] hунгагдахаар зүбшөө[лөө үгөө] гээд эндэ мэдээсэгдэ[э.] СССР-эй Верхов[но Сове]дэй Союзай Соведэй [депу]тадта кандидадаар К. [Ф. Ка]тушевые буридхэлдэ [абаха] гэhэн дурадхалые [...] дээрэ үгэ хэлэhэн [...] hайшаагаа.

СССР-эй Верхов[но Сове]дэй Союзай Соведэй де[путад]та кандидадаар Горь[кий го]родой hунгуулиин А[втоза]водско округhоо КП[СС-эй] ЦК-гай секретарь Конс[тантин] **Федорович Катушев[ые] бу**ридхэлдэ абаха [гэhэн тог]тоол hунгуулиин окр[ужной] комисси нэгэн дууга[ар бата]лан абаа.

(ТА[СС])

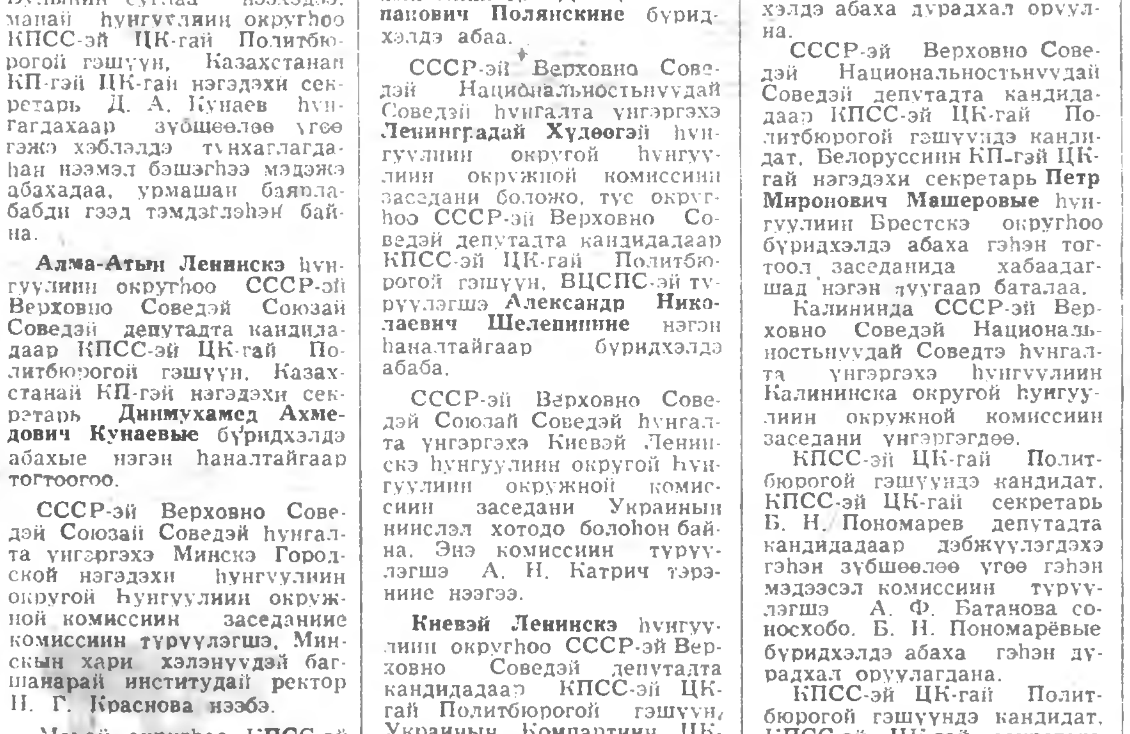

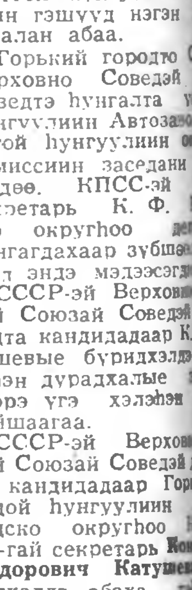

Улаан-Удын аймагай «Пригородный» совхоздо овощой рассада таридаг тусхай звено байгуулагданхай юм. Энэ коллективые үнинэй огородшон Ольга Васильевна Угоян хүтэлбэрилнэ. Мүнөө звенодонь 10 огородшон, нэгэ тракторист бии. Эдэ үдэрнүүдтэ тус коллективэй овощ ургуулагшад эртынгээ рассада hуулгажа байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: звеное хүтэлбэрилэгшэ О. В. Угоян. Огородшод У. А. Ланшакова, М. И. Жутова, П. Е. Черных гэгшэд ажалдаа.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

МАЙН 9 — ИЛАЛТЫН hАЙНДЭР

БУРЯАД ХҮБҮҮДЭЙ БААТАРШАЛГА

1945 оной апрель hарада манай гвардейскэ корпус Советскэ Союзай Герой, генерал-лейтенант В. В. Крюковэй ударидалга доро Одер мүрэн хүрэжэ ерээ бэлэй. Одер мүрэнэй баруун эрье эзэлhэн немец сэрэг үшөөл хүсэтэй зандаа байгаа. Бидэшье энэ мүрэниие гаталхын тула бухы хүсэ шадалаа, арга боломжоёо гаргаа hэмди. Тэрэ байлдаанда манай корпус илаа hэн. Олон сэрэгшэднай түүхэдэ үзэгдөөгүй баатаршалга харуулаа. Одер мүрэнэй эрьедэ хэтэ мүнхэдөө үлөө бэлэй. Тэдэнэй тоодо буряад баатар хүбүүдшье нэрээ мүнхэлөө hэн даа.

Одер шадархи тулалдаанда буряад нютагаймнай хүбүүд Ц. Дондоков, Н. Митуданов, Н. Цыбиков, Гундунов, Л. Ивахинов гэгшэд ёhото баатаршалга харуулаад hэн.

1945 оной апрель — май hарануудай ехэ тулалдаануудта 17-дохи морин сэрэгэй дивизиин буряад офицернууд Лопсон Санжиевич Ивахинов ба Нима Гуруевич Цыбиков гэгшэд илангаяа шалгараа бэлэй.

Эдэ нүхэдэйнгөө дайшалхы замайнь нэгэ хэhэг тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб. 1945 оной апрелиин 30-да 35-дахи гвардейскэ кавполкын hэлмэтэ эскадроной командир ахалагша лейтенант Л. С. Ивахинов Ноштадт городhоо дайсанай гэдэргээ сухарихаар түсэбые нарин хүрсаар таажа, бухы эскадроноороо дайсанай ара талада мэдэгдэнгүй гараад, сухариха замыень хаажархёод байба. Ингэжэ нүхэр Ивахиновай эрэлхэг зоримгой ударидалга доро немецүүдэй батальон шахуу болохо ябаган сэрэг бүта сохигдоhон, 18 эшелон, 39 паровоз, эдеэ хоолой 2 склад болон зэр зэбсэгэй үшөө 2 склад манайхинай гарта ороо бэлэй.

Удаань энэл оной майн 1-дэ Ивахиновай подразделени Прицвальк городые эрэлхэг баатараар добтолжо, гурбан час тухай тэмсээд, городые дууhан эзэлбэ. Эндэшье Ивахиновтан баян трофей олобо. 350 вагон зэр зэбсэг, 25 паровоз, эдеэ хоолой зургаан склад болоод бусад сэрэгэй хубсаhа хунар абтагдаа hэн.

Энэ тулалдаанда Ивахинов өөрөө шадамар бэрхэ командир байhанаа харуулаа, габшагай баатаршалгашье гаргаа бэлэй. Тиигэhэнэйнгээ тула 17-дохи кавалерийскэ дивизиин командованиин зүгhөө генерал-майор Курсаковай гар табилгатайгаар Эхэ оронойнгоо дээдын шанда — Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ зууршалагдаhан юм. (Архив министерства Обороны СССР. Опись № 290272-С. дело № 8; лист 223, фонд-17 ГК Д 1945 г.).

Зүгөөр ямаршье шалтагаанhаа юм, бү мэдээ. Түнхэнэй аймагай баатар хүбүүн Ивахинов улаан шуhаараа олоhон Эхэ оронойнгоо үндэр шанда мүнөөшье болотор хүртөөгүй байна. Дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ оло дахин шархатажа, бэе муутай болоhоншоо Лопсон Санжеевич нютагтаа наhа бараа бэлэй. Зүгөөр тэрэнэй хоротo дайсаниие даралсажа, энхэ тайбан байдал байгуулалсаhаниинь гансашье Түнхэн нютагайхидайньшье бэшэ, харин бухы совет арадай сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэдөө бадаран үлэхэ бэзэ.

17-дохи гвардейскэ кавалерийскэ дивизиин, 61-дэхи кавполкын взводой командир лейтенант Нима Гуруевич Цыбиковэй дайнай намтар тухай баhал үльгэр домог болгон хөөрэмөөр юм.

СССР-эй Оборонын министерствын архивай № 290272-С, 1945 онhоо гэhэн документ дээрэ иигэжэ уншанабди:

«Нүхэр Цыбиков Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда 1943 онhоо хабаадаа. Хоёр дахин шархатаа. 1945 онhоо хойшо взводой командирай тушаалда ябаха үедөө эрэлхэг бэрхэ, бэедээшье, солдадуудтаашье эрилтэ ехэтэй командир байhанаа харуулжа шадаа. Город Шторков гээшые добтолон абалгада нүхэр Цыбиковэй взвод өөhэдhөө хэды дахин олон дайсадтай шадамар бэрхээр тэмсэжэ, солдат бүхэниинь гайхамшаг баатаршалга харуулжа тэрэ городые эзэлhэн байна. Энэ тулалдаанда Цыбиков взводоо hубэлгэн ухаатайгаар ударидажа, өөрөө түрүүшүүлэй зэргэдэ дайсанай hомоной аадар мэтээр адхараан соо урагшаа дабшажал, дабшажал ябаа hэн. Энэ тулалдаанда дайсанай гурбан станко[вэ пуле]рай хоёр пулемёт, таб[...]нат шэдэдэг буу бол[...] немец солдадууд үгы [...] бэлэй. Харин нютаг[айнгаа] хүбүүн Нима Эсэгэ [ороноо] хамгаалгын Агууехэ [дайнай] хоёрдохи шатын ор[деноор] шагнагдаа hэн. Энэнь [Цыби]ковэй дайшалхы [...] гурбадахи орден [...] сээжэдэнь бадараа ха[...]

Ингэжэл буряад хү[бүүд Эсэгэ ороно]ной Эсэгэ ороноо ха[мгаал]гын Агууехэ дайнда [...]гай баатаршалга хар[уулжа,] түрэhэн нютагаа, түрэ[лхид]нөө суурхуулжа, маг[тагдажа] ябаhан юм лэ даа.

С. ХАНДАЖАПОВ.

ЗАЛИРШАГҮЙ МҮНХЭ БААТАРШАЛГА

В. Г. КУЛИКОВ,
СССР-эй Оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник, армиин генерал

1945 оной майн 9-дэ нэерһэн hайндэрэй салют фашизмые совет арадай илан һүнөөhыень бүхы дэлхэйдэ мэдүүлһэн hэн. Гитлеровскэ «гурбадахи империин» бусадаhанаа мэдэржэ, буулта хэhэн тухай мэдээсэлые — түүхэтэ хүлеэгдэhэн мэдээсэлые энэ үдэр бүхы дэлхэйн зон урма баяртайгаар угтаhан байгаа. Гитлерэй сэрэгүүдые hамна бута сохиходо Советскэ Союзай, тэрэнэй алдар суута сэрэгүүдэй шиидхэхы үүргэ дүүргэhэн, ехэ туhа хүргэhыень бүхы зон мэдэжэ байдаг аабза.

Германиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй 77 процентнь СССР-эй эсэргүү дайнда хабаадуулагдаhан юм. Газарай сэрэгүүдэй 82 процентнь СССР-тэ добтолхоор табигдаhан байгаа. Тиихэдэ Германиин газарай бүхы сэрэгүүдэй дивизиин 0,9-hөө 6,1 хүрэтэр процентнь англо-американ сэрэгүүдэй урдаhаа табигдаhан гэдэг.

Дайнай түрүүшын үедэ хүшэр бэрхэтэй байдалда оробошье, совет арад зоригоо мохоогүй hэн. Коммунис партиин уряагаар дайсантай тулалдаха тэмсэлдэ эрэлхэг зоригтойгоор жагсан бодоhон юм. Хатуу шанга байлдаанууд, туршалганууд зоригыень мохоонгүй, илалта түйлаха хүсэл эрмэлзэлыень бүри хатуужуулhан байна. Парти, тэрэнэй Центральна Комитет булимтаргашадтай тэмсэхэ программа зохёоhон, дайнай политическэ зорилгонуудые тодорхойлhон, эдэниие бэелүүлхэ зам хараалhан байха юм. Эдэнэр ороноо сэрэгэй нэгэ ниитэ лагерь болгожо, совет хүнүүдэй ажал хэрэгүүдые, ухаан бодолые «Бүхы юумэеэ — фронтдо, бүхы юумэеэ — илалтын аша туhада,» гэhэн уряа лозунгдо зорюулhан байгаа.

Хилэ шадархи тулалдаанuудай үедэ совет сэрэгүүдэй эсэргүүсэлтын хүсые дайсад үзөө бэлэй. Манай Армиин ба Флодой сэрэгшэд эрэлхэгээр тулалдан, дайсаниие ехэ гээлтэ хоролтодо оруулhан юм.

1941 — 1942 онуудта Москва шадар гитлеровскэ арминуудай hамна бута сохигдоhон ушар илалта түйлаха хэсүү хүшэр замдахи сэрэгэй-политическэ асари ехэ шата болоhон байгаа. Москва шадар болоhон байлдаануудай үеэр Советскэ Союзда эсэргүү «сахилгаан түргэн дайнай» түсэб эсэстээн буруутаhан, гитлеровскэ армиин илагдашагүй юм гэhэн hайрхалгань хумхиин тооhон болоhон юм.

Сталинград шадар болоhон түйлай шанга байлдаанда дайсан түүхэтэ шанга сохилтотой ушарhан байгаа. Сталинград шадархи байлдаанай үеэр фашис бүлэглэлэй арминуудые бута сохиходоо, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд стратегическэ үүсхэл эдэбхи гартаа абаа hэн. Энэмнай түргэн ехэ фронт дээрэ добтолго хэжэ, манай Эхэ ороной газар дайдаhаа фашис сэрэгүүдые намнаха арга Совет командованида олгоо бэлэй. Сталинград шадархи байлдаанда дайсанай сэрэгүүдые hамна бута сохижо, добтолон ороhон ушар дэлхэй дээрэ болоhон дайнуудай түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ сохилто байгаа. Энэмнай Совет сэрэгэй искусствын эгээн ехэ амжалта түйлалта болоно.

1943 ондо Курск шадар болоhон байлдаан манай сэрэгүүдэй асари ехэ илалтаар дүүрэhэн юм. Курска дүхэригтэ болоhон хамгаалалгын байлдаанай үеэр дайсанай гол хүсые hалгаахын тула Верховно ахамад командованиин ставка стратегическэ ехэ нөөсэ хүсэ байлдаанда оруулhан байгаа. Тиин совет сэрэгүүд дары добтолгодо оробо. Саашадаа Великие Лукиhаа эхилээд, Таманска хахад арал хүрэтэр — 2 мянган километр үргэнтэй фронт дээрэ Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зүн-намарай добтолго боложо хүгжэhэн юм.

Курск шадар болоhон байлдаануудай үеэр немец түсэбүүдэй урагшагүйдэхэдэ, совет-герман фронт дээрэ гитлеровскэ сэрэгшэд хүшэр байдалда ороо hэн.

1944 ондо Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Ленинград шадар, Украинын баруун бэедэ, Белоруссида, Молдавида, Прибалтикада дайсанай хамгаалгые hамна бута сохижо, фашис булимтаргашадhаа совет газар дайдые бүрин сүлөөлhэн байна.

1945 ондо совет сэрэгүүд бүхы фронтнууд дээгүүр эдэбхитэйгээр добтолжо, хархис дайсанай дарлалта мүлжэлгэhөө Баруун Европын олон оронуудые сүлөөлөө бэлэй.

Берлиниие илан эзэлхын түлөө байлдаан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын сэрэгэй ябуулганuудай дунда онсо hуури эзэлнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда илалта түйлаhан ушар бүхы дэлхэй дээрэхи оронуудай хүгжэлтэдэ, ангиин хүсэнүүдэй хубаарилгада шухала нүлөө үзүүлhэн байна. Европын ба Азиин оронуудта социалис революци хүгжөөхэ таарамжатай байдал бии болоhон, социалис гүрэнүүд эмхидхэгдэн байгуулагдаhан байгаа.

Фашис Германиие hамна бута сохихо хэрэгтэ Советскэ Союз шиидхэхы үүргэ дүүргээ hэн. Дайнай үедэ гитлеровскэ армиин бүхы хүсэнүүдэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй ехэнхи хубинь советгерман фронт дээрэ түлидхэгдэhэн байгаа. Фашис Германиин ба тэрэнэй мэдэл доро байhан гүрэнүүдэй гол хүсэнүүд — 600 гаран дивизи эндэ үгы хэгдээ. Гитлерэй сэрэгүүд совет сэрэгүүдтэй дайлалдахадаа, артиллери болон танкнуудайнгаа ехэнхи хубиие, самолёдуудайнгаа дүрбэнэй гурбан хубиие гээhэн, олон солдадуудаа алдаhан байна. Социалис байгуулалта империализмтай тэмсэhэн түйлай ехэ тулалдаандаа фашизмые hамна бута сохижо, илагдашагүй байhанаа элирхэйлэн харуулаа hэн. Социалис экономико, совет обществын үзэл сурталай нэгэдэл, манай ороной арадуудай дулаатэ патриотизм ба хани барисаан, Коммунис партияа тойрон жагсаhан эдэнэй бата нэгэдэл, сэрэгшэдэй, партизануудай, тылэй ажалшадай баатаршалга, эрэлхэг зориг Советскэ Союзай хүсэ шадалай эшэ үндэhэн болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд илажа гараа. Октябриин хубисхалай түйлалтануудые хамгаалхын тула эмхидхэгдэн байгуулагдаhан эдэ хүсэнүүд дайшалхы тугуудаа Совет гүрэнэй сүлөөтэ ба бэеэ даахан байдалай түлөө байлдаануудай гуламта дээгүүр нэрэтэй солотойгоор абажа ябаhан байна.

Гитлеровецүүдтэ эсэргүү тэмсэлэй үедэ Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд түүхэтэ үялгаяа дүүргэжэ, Түбэй болон Зүүн-Урда Европын арадуудта эрхэ сүлөө, бэеэ дааhан байдал олгоhон түүхэтэй. Пролетарска интернационализмын ленинскэ гол ёhонуудай үндэhөөр совет сэрэгүүд эрхэ сүлөөгөө олоhон арадуудай хуби заяагаа өөhэдөө шиидхэхэ арга хангаа.

Дайнай жэлнүүдтэ совет арад түмэниие, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые ленинскэ Коммунис парти ударидан жолоодожо амжалта илалтануудта хүргэhэн байна. Партиин Центральна Комитет, Гүрэнэй Обороны Комитет дайсантай тэмсэхэ гол шухала бүхы асуудалнуудые шиидхээ бэлэй.

Түүхын хүгжэлтые һөөргэнь тэхэрюулхэ хүсэн дэлхэй дээрэ байхагүй гэжэ, фашизмые илан hүнөөлгэ элирхэйлэн гэршэлээ hэн.

Фашис Германиие совет арадай илан hүнөөhөөр 29 жэлэй ой гүйсэбэ. Энэ үе соо манай арми ба флот бүри түгэлдэр хүсэтэй, алдар суутай болоо. Стратегическэ зорилготой ракетнэ сэрэгүүд манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы хубинь болоо. Эдэмнай түбинүүд хоорондын ракетэнүүдээр, мүн сэрэгэй бусад түхеэрэлгэнүүдээр, зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай. Газарай сэрэгүүд, Далайн-Сэрэгэй Флот, Агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд сэрэгэй эрхим hайн техникээр, зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр мүн лэ хангагданхай юм.

Манай арми залуу сэрэгшэдтэ үзэл сурталай хатуужал олгодог hургуули, эрэлхэг зоригой hургуули болоно.

Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй саг үргэлжын анхарал оролдолгоор манай Эхэ ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал улам хүгжөөгдэнэ.

Манай гэрэлтэ hайндэр — Илалтын үдэрые тэмдэглэхэдээ, коммунис байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдээр урмашан баясанабди, оронойнгоо гэгээн гэрэлтэ ерээдүй тээшэ бага найдамтайгаар харанабди. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ совет арадай, тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн-түүхэтэ, залиршагүй мүнхэ баатаршалга гаргаhанай ашаар манай мүнөөнэй ба ерээдүйн гэрэлтэ hайхан байдал байгуулагдажа үргэлжэлхэ аргатай болоо гэжэ Эсэгэ ороноймнай хүбүүн, басаган бүхэн hайн ойлгоно, мэдэрнэ.

(ТАСС).

Георгий ДАШАБЫЛОВ

ТЭРЭ ХАБАР...

Хүрьhэтэ дэлхэйн
арадуудые
«Хүрин тахалhаа»
абарhан.
Илалтын улаан тугые
Рейхстаг дээрэ хадхаhан.

Совет суута Арминмнай
Соло магтаалда хүртэhэн
Дүшэн табанай хабарые
Дурсан дурсан hананам.

«Дайн дүүрээ!» —
гэлдээд,
Дарья табилдан
гүйлдэhэн
Бургаастайн үхибүүд соо
Бултанhаа хурдаар
харайнаб.

Айл бүхэндэ орожо,
Айхабтар ехэ баярые
Үрдилдэн дуулганабди,
Үшөө саашаа табилнабди.

Хүн бүхэн урматай:
Хүлгэшөө тосхомнай.
Бургаастайн полевой
станhаа
Буужа ерэбэд анзаhашад.

Улаан тугаа мандуулhан
Уладай алхаса hүрөөтэй.
Баярай суглаанда
суглархан
Баранай шарай хүхюутэй:

«Дайн дүүрээ, дүүрээ,
Даагаа hүүлдээд удангүй
Баатар хүбүүднай
бусахань,
Байдал hуудалаа
hэргээхэнь»...

Нарата тэрэ хабарые
Наhан соогоо
мартахагүйб.
Домогто Илалтын үдэрые
Дурсан дурсан ябахалби.

Чойжинима Занаевич Жалсановые мэдэхэ, танихагүй хүн Захааминай аймагта хомор юм. Энэ нүхэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ, түрэл арадайнгаа эрхэ сүлөөе, амгалан байдалые хамгаалалсаhан юм. Тиигэхэ зуураа Ленинградска фронтдо ябалсажа, Октябрьска революциин үлгы болоhон багша Ленинэй хотые хүрёэлэлгэhээ гаргалсаhан байгаа.

ХОДОДОО СЭРЭГШЭ

Эгээл эндэ болоhон хатуу шанга байлдаанай үедэ Чойжинима Занаевич дайсадаар хүреэлэгдэhэн Ленинградhаа үхибүүдые абархын түлөө баатар габьяатайгаар тэмсэhэн юм. Тэрэниие тэмдэглэн горсоведэй гүйсэдком нүхэр Жалсановта «Ленинградай хүндэтэ эрхэтэн» гэhэн нэрэ соло олгоhон байгаа. Байлдаанай үедэ нэгэнтэ бэшэ шархатаhаншье байха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай, Улаан Одоной орденууд, дайшалхы юhэн медаль Ч. З. Жалсановай үбсүү шэмэглэнэ. Гүрэн түрын эдэ хайра шагналнууд тэрэнэй баатарлиг сэрэгшэ байhаниие эли тодоор элирхэйлэн харуулна бшуу.

Хорото дайсаниие даража, түрэл Захааминдаа бусаад, амгалан ажалда абьяастайгаар хабаадалсажа эхилээ. Олон жэлэй туршада аймагай hургуулинуудта амжалтатай hайнаар хүдэлөө. Тиигэжэ «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэhэн тэмдэгтэ хүртэhэн байна.

Ч. З. Жалсанов КПСС-эй Захааминай райкомой инструктораар, колхозой партийна эхин организациин секретаряар хэдэн жэл соо хүдэлөө. Тиигэхэ зуураа ажахын экономико хүгжөөхэ, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри hайжаруулхын түлөө ехэ оролдолго гаргадаг байгаа. Агуу багша Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн баярай медаляар шагнагданхай. Чойжинима Занаевич Жалсанов мүнөө Захааминай аймагай Ёнгорбойн сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дайнай ветеран Ч. З. Жалсанов.

О. ЦЫБИКОВЭЙ фото.

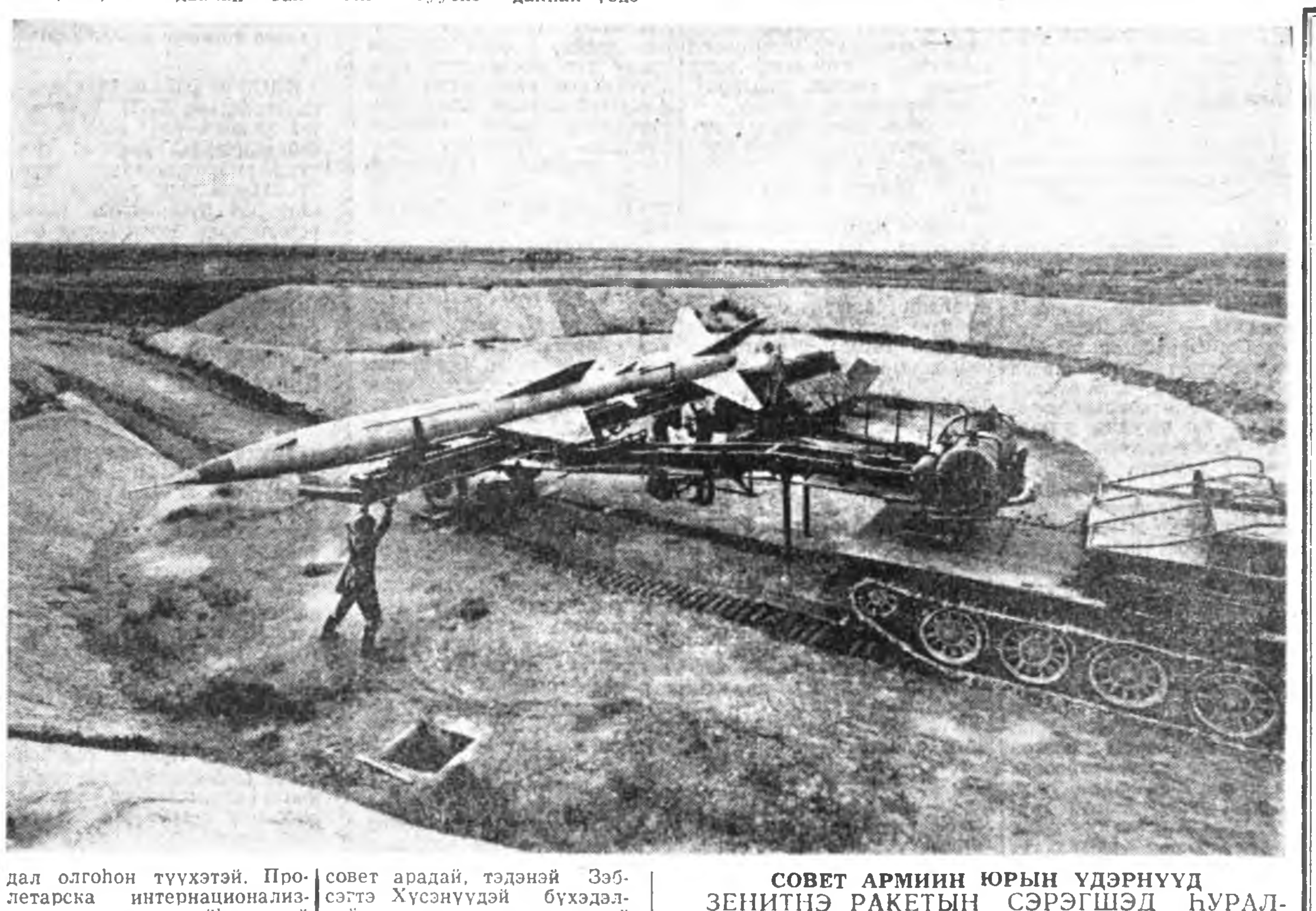

СОВЕТ АРМИИН ЮРЫН УДЭРНҮҮД ЗЕНИТНЭ РАКЕТЫН СЭРЭГШЭД hУРАЛСАЛДАА.

ТАСС-ай фотохронико.

«БУРЯАД ҮНЭНДЭ» бэшэhэнэй hүүлээр

ХЭМЖЭЭН АБТАА

Манай газетын февралиин 16-най, 17-ной, 19-нэй номернуудта «Нэгэ ажахыhаа ерэhэн бэшэгүүд» гэhэн ниитэ гаршаг доро «Газартаа эзэн байбал, гарзатахагүй», «Гол hалбариинь юундэ газардааб?», «Амжалтынь түлхюур өөhэдынь гарта» гэжэ статьянууд толилогдоhон байгаа. Хоринн аймагай Үдын совхоз hүүлэй жэлнүүдтэ нилээд гээгдэлдэ ороо. Ажахын гол баялиг — газар муугаар ашаглагдана, гол hалбариинь — хонин ажалай хүгжэлтэ нилээд дутагдалтай, совхозой хүдэлмэришэдэй дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай гээд тэдэ статьянууд соо хэлэгдэhэн юм.

Дурсагдаhан статьянуудай мүрөөр хэмжээ абахынь тула КПСС-эй Хоринн райкомдо манай газетын редакци хандаа hэн.

«Статьянууд соо хэлэгдэhэн баримтанууд булта зүб гэжэ элирүүлэгдээд, партиин райкомой бюрогой заседани дээрэ харагдаhан байна. Ниитын адууhа мал олоор гарзатуулhанайнь, саг соонь зохихо хэмжээ абангүй байhанайнь түлөө совхозой директор В. Ц. Цыреновтэ партийна шанга зэмэ тохогдоо. Газетэдэ хэблэгдэhэн статьянууд соо дурсагдаhан дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүд КПСС-эй райкомой бюро дээрэ баталагдаа.

Үдын совхозой механизаторнууд үнгэрэгшэ жэлдэ 350 гектар шэнэ газар элдүүрилhэн юм. Энэ жэлдэ 500 гектар шэнэ газар хахалагдахаар түсэблэгдэнхэй. Олон жэлэй ногооной талмай нилээд үргэдхэгдөө, hайжаруулагдаhан бэлшээринүүд түхеэрэгдэнэ. hаалиин фермын ба эхэ хонидой томо комплекснууд баригдажа байна.

Ажахын бүхы hалбаринуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэмжээнүүдые хараалhан түсэб табигдажа, hалар дүүргэгдэхэ дүтэлөө. Механизаторнуудые бэлдэхэ талаар зохихо хэмжээн абтанхай» гээд КПСС-эй Хоринн райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Дархановн В. У. редакцида hаяхан мэдээсэбэ.

ЗОРИГТОЙ СЭРЭГШЭ, ГАБЬЯАТА АЖАЛШАН

Үндэр томо бэетэй, хорёод наhанай залуу сэрэгшын штабай үүдэ татажа орохоор:

— Сержант Михалев танай захиралтаар ерэбэ, — гэжэ тоб байса хэлэхэдэнь, «Уралтад» гэhэн толгойтой майор тэрэниие хүлhөөнь толгойдонь хүрэтэр ехэл анхаралтайгаар хараад, столдо оробо. Яаралтайгаар хэгдэhэн модон стол дээрэ хэбтэhэн картада дүтэлбэд. Элдэбын точконууд, хэрээhэд сэрэгшын анхарал татаба. Немецүүдэй частьнууд эндэ тэмдэглээтэй.

— hүүлэй гурбан үдэр фашистнар Курск шадар сэрэгэй частьнуудые ехэ олоор ороо. Шэнээр асарагдаhан танкнууд, артиллери хаана хоригдаа хаб? Мэдэжэ абаха хэрэгтэй. Нүхэр сержант, танда энэ даабари үгтэбэ. Дүүргэгты! — гэжэ захирбаба.

Июль hарын сэлмэг дулаахан hүни бүлэг сэрэгшэд дайсанай бэхилэлтэнүүд руу hэмээхэн шурган оробод. Фашистнар ямаршье юумэ анхаржэглээгүй хэбэртэй. Харин нэгэ траншейн дэргэдэхи бахахан гэр тагнуулшадай анхарал татаба. Петр Михалев сэрэгшэдээ суглуулаад:

— Тэрэ гэр соо офицернууд лэ hууна ёhотой. Би харуулшаниiень үгы хээд, тэрэй үүдэндэ зогсохоб. Нэгэнтнай сонхоор хараад, хүнэй үсөөн hаань, hэмээхэн ошооройгты. Али нэгэниинь гаража ерэхэ байха,— гэжэ хэлэбэ. Хүн бүхэн даабари абаад, тарабад.

Харуулшан байраhаа алхамшье холодоногүй. Обёорогдонгүй тэрээндэ дүтэлхын аргагүй. Гэбэшье Петр Михалёв ара талаhaань hэмээхэн дүтэлжэ, нюдэ сабшаха хоорондо тэрэниие үгы хэбэ. Сонхын шэл тоншохо абяан дуулдаба. Уданшьегүй үүдэн хар-яр нээгдэжэ, Петрhoo дүтахагүй үндэр, бата бэетэй хүн харагдаба. «Тухайлхада офицер лэ хэбэртэй. Энээниие абяа шэмээгүйхэнөөр гартаа оруулхын тула хүсэн, шадабари хэрэгтэй» гэжэ Петр бодомжолон дайсанаа хүлеэн зэhэшэбэ.

Үнөөхи офицерынь hогтуу хэбэртэй. Хүл дээрээ байжа ядана. Өөрынгөө хэлэн дээрэ хараал табижа, харуулшанаа ооглобо. Эгээл энэ үедэ Петр Михалев офицерэй араhаань аhажа, газаата унагаагаад, хуугай табюулангүй амыень бажууха гэжэ оролдоно. Нилээд носолдобод. Уданшьегүй нүхэдынь ерэжэ, үнөөхи офицерэйнгээ гар хүлыень хүлижэ, өөhэдынхид тээшэ мүлхиоэд. Үнишье болонгүй немецүүд тээhээ хуугай хашхаралдаан, буу табихань дуулдаба. Теэд манай сэрэгшэд өөрынгөө газар дээрэ гаража үрдиhэн байгаа. Петр Михалевой асарhан офицер тон үнэтэй мэдээсэлнүүдые үгэhэн юм.

Залуу сэрэгшэ Петр Михалев энэ баатаршалгынгаа түлөө «Шэн габьягай түлөө» медаляар шагнагдаhан юм. Буряад ороной Баунт нютагта түрэhэн Петр Михалев Курск шадар болоhон агууехэ тулалдаанда хабаадалсажа, фашистнарые үй бута сохилсоо бэлэй.

Брянск шадар hэн ха. Немецкэ танкнууд шанга добтолго хэбэ. Артиллеристнүүдэй снаряд барагдаха тээшээ боложо, 13-дахи бригадын сэрэгшэд шахардуу байдалда оробо. Энээниiень фашистнар тухайлба хаш. Бүлэг танкнуудые бригадын штаб тээшэ эльгээбэ. Адар томо «тигрнүүд» хүндөөр нэрьен дүтэлбэд. Манай сэрэгшэд гранатануудаа бэлдэбэд. Петр Михалевой хороhон окоп тээшэ хас тамгатай танк сэхэ ерэжэ ябана. Сэрэгшэдые обёорогүй хэбэртэй, хажуугаарнь үнгэршэбэ. Пётр мотоор дээрэнь граната шэдэжэ үрдибэ. Адар томо машинаhаа хара утаан бушхашаба. Үшөө нэгэ танкын ерэжэ ябахыень залуу сэрэгшэ обёорбо. Снарядуудай тэhэрээнhээ, тобшын уляанhaa шэхэн дүлииршэнхэй. Гэбэшье Петр айжа hүрдөөгүй. Хоёрдохи танкын түмэр гэнжыень таhалжа шадаба. Эбдэршэhэн машинаяа хаяад, зугадахаар hэдэhэн танкистнуудыень нэгэ нэгээр үгы хэбэ. Энэ габьягайнгаа түлөө Дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаа бэлэй. Тэрэнэй үбсүүндэ Улаан Одоной орден толордог.

Дайнай hүүлээр Петр Михалев түрэл Буряад ороноо бусажа, Ципиканай алтанай приискдэ хүдэлхөөр ороо hэн. Баатар сэрэгшэ ажалладаашье бэрхэ бэлэй. Газар малтаха проходчигуудай мэргэжэл шудалаад, нилээд олон жэл энэ ажалда хүдэлөө. Удаань алта сэбэрлэхэ оньhон техникэ шудалжа, машинистын мэргэжэлтэй болоо. Зундаа алта сэбэрлэдэг түхеэрэлгэ хүдэлгэдэг. Үбэлынь трактортаа hуужа, газар сэбэрлэдэг. Алишье хүдэлмэридэ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг. Халаан бүриин даабари үлүүлэн дүүргэжэ, залуушуулда түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг. Петр Григорьевич Михалев наймадахи табан жэл соо габшагайгаар хүдэлжэ, Октябриин Революциин орденоор шагнагдаhан юм. Баатар сэрэгшэ, түрүү хүдэлмэришэн Петр Григорьевич Михалёвой жэшээгээр ажаhууха, ажаллаха дуратайшуул Ципиканай алтанай приискдэ, Баунтын аймагта олон юм.

К. ЖАМЬЯНОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ГЭР БАРИГШАДАЙ ХАНИ НҮХЭСЭЛ

УЛААН-БААТАР. Совет барилгын «Главмосстройн» хоёрдохи трестын гэр барилгын комбинадай коллективэй ашаглалгада тушааhан гэрые эндэхи 100 бүлэ толлоо. Эндэ хабсаргагшадай габьяа ехэ. Тэдэнэй дунда Н. А. Корецкиин бригада түрүүлнэ. 26 хүнhөө бүридэhэн энэ суута бригадынхид 17 үдэрэй туршада 60 байратай гэр бодхоожо, Монголдо түйлагдаагүй рекорд hаяхан тогтообо.

Гэр барилгын энэ комбинадай коллектив олон яhатанай түлөөлэгшэдhөө бүридэнэ: эндэ хүдэлдэг мянган хүдэлмэришэн, инженер болон техникэй дүрбэнэй нэгэ хубинь монгол мэргэжэлтэ юм. Гансал нёдондо жэлдэ совет, монгол барилгашад 39580 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаагаа.

Мүнөө комбинат нарижуулан hайжаруулагдажа байнхай. Теэд энэнь үйлэдбэриие hаатуулнагүй. Эндэ ойрын сагта табан дабхар гэрнүүдтэй зэргэлээд, 9, 12 дабхар гэрнүүд жэрылдэн бодхоогдохо юм.

Комбинадай хүсэн нилээд ургажа, жэлэй турша соо 70 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд бодхоогдодог болохо.

Улаан-Баатарай гэр барилгын комбинат барилгашадай национальна кадрнуудые бэлдэдэг гуламта болонхой. Совет мэргэжэлтэдэй дүй дүршэлые халан абаhан зуугаад монгол хүдэлмэришэд, техникүүд болон инженернүүд ёhотой мэргэжэлтэд боложо, бусад олон шэнэ барилганuудта, республикын барилгын эмхи зургаануудта хүдэлжэ байдаг юм.

ТҮРҮҮШЫН АТОМНА СТАНЦИИН БАРИЛГА

СОФИ. Козлодуй хото шадар баригдажа байгша Болгариин түрүүшын атомна электростанциин барилгашад дүрбэдэхи жэлэй ойн баярые тэмдэглэбэд. Эгсэ дүрбэн жэлэй саада тээ АЭС-эй гол корпусой hуури малтагдажа эхилээ юм. 230 шахуу гектар талмай эзэлдэг энэ барилга дээрэ тэрэ гэhэнhээ хойшо ажалай эршэ замхаагүй. Гол шухала болон хамhабариин байшангууд, машинын зал, реакторна хоёр таhаг, бүлүүрэй станци, Дунай мүрэн дээрэхи шэнэ порт, бусад олон барилга бодхоогдоо.

Энэ национальна барилга дээрэ 1974 он — габшагай жэл гэжэ соносхогдонхой. 440 мянган киловатт хүсэтэй түрүүшын реакторай хоёр турбинын Болгариин элшэ хүсэндэ оруулагдаха сагынь ойртоо. Хаанта Болгариин бүхы электростанцинууд 110 мянган киловатт хүсэтэй байhан гэбэл, энэ барилгын хэды асари ехэ байhаниинь элирнэ.

Мүнөө барилгын талмай дээрэ харюусалгатай ажал эхилэнхэй — болгар инженернүүд совет мэргэжэлтэдтэй хамта реакторай бүхы түхеэрэлгэнүүдые туршажа байна. Электростанци баригшад хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, Болгарида социалис революциин илан мандаhаар 30 жэлэй ойн баярта атомай түрүүшын элшэ хүсые амгалан байдалда ашаглахаар шиидэнхэй.

МЕТАЛЛУРГНУУДАЙ АМЖАЛТА

ПРАГА. Хойто-Чехиин Хомутово хотын сорго хэдэг заводой коллектив энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда түсэбөөр хараалагдаhанhaa 3.200 тонноор үлүү хоолой сорго үйлэдбэрилэн гаргаа. КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байгаа хүдэлмэришэд, техникүүд, инженернүүдэй эршэтэ ажалые энэ мэдээнэй тоо, баримтанууд гэршэлнэ.

Завод элдэб янзын хэмжээнэй, хэрэглэлэй соргонуудые бүтээнэ. 84 жэлэй саада тээ, дэлхэй дээрэ түрүүлэн «зүйдэлгүй» соргонуудые эндэ гаргажа эхилээ hэн.

Предприяти 1947 ондо Советскэ Союзhaa түрүүшынгээ захил абаhан түүхэтэй. Тэрэ гэhэн сагhaa хойшо СССР-тэ газай болон нефтиин соргонуудые татаха барилгын хүгжэхэдэ, захилнууд олоорородог болоо hэн. Тиигэжэ захилнуудай саг үргэлжэ, бүри ехээр ородог болоhон ушар заводой урда ехэхэн ерээдүйе нээгээ, тэрэнэй хурдан түргэн хүгжэлтын эшэ үндэhэн болоо.

БАРИЛГЫН ХҮГЖЭЛТЭ

ВАРШАВА. Гэр барилгын комбинадуудай бодхоолго — Польшын барилгын промышленностиин хүгжэлтын гол шухала шэглэл мүн. 1975 ондо ПНР-тэ гэр барилгын иимэ 50 «фабрика» хүдэлдэг болохо юм. Эдэнь жэлэй турша соо байрын 120 мянган гэр бариха байна. 1980 он болотор ехэ панельнэ гэр бодхоогдожо байhан бүхы барилгын 80 процентнь болохо юм.

Варшавын проектно-шэнжэлэлгын түбтэ хүнгэхэн булад түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ талаар ажал хэгдэжэ байнхай. Ерэхэ жэлдэ хүдалдаа наймаанай түрүүшын барилга иимэ түхеэрэлгэнүүдээр бодхоогдожо эхилхэ. Ниислэлэй шэнэ түбтэ, жэшээнь, үндэр гэрнүүд баригдаха байна.

Гэхэтэй хамта, барилгын материалнуудай заводууд нарижуулагдана, hэльбэн шэнэлэгдэнэ. Гансал энэ жэлдэ 17 предприяти hэльбэн шэнэлэгдэхэ байна. Технологическа хүдэлмэри оньhожоруулха, автомат арга хэрэглэхэ талаар hэльбэн шэнэдхэлгын ажал ябуулагдана. Ахa дүү оронууд — ГДР, Чехословаки — энэ талаар ПНР-тэ ехэ туhа хүргэнэ.

Эдэ бүгэдэ орон дотор табан жэлэй туршада 1 миллион 125 мянган байра ашаглалгада тушааха арга олгохо байна.

ХААЛТА БАРИГДАНА

БЕЛГРАД. Тисэ мүрэн дээрэ Нови-Бечи хото шадар хаалта баригдажа байна. Тэрэ Дунай—Тисэ—Дунай гэhэн гидромелиорационно бүлэг барилгын шухала хубинь болохо юм. Барилга дээрэ хараалагдаhан хабсаралгын хүдэлмэриин 70 процентнь дүүрэнхэй. 110 мянган кубометр бетон, 5,5 мянган тонно булад түхеэрэлгэнүүд энэ барилгада хэрэглэгдэхэ байна.

Югославида ажаhуудаг олон яhанай хүнүүд эндэ ажаллана. Белград болон Сараевай предприятинууд энэ барилгада хүдэлмэришэдөө, инженернүүдээ, мүн барилгын машина, түхеэрэлгэнүүдые эльгээгээ. Олонхи барилгашадынь үнинэй дүй дүршэлтэй хүнүүд юм. Тэдэнэр жэшээнь, Дунай мүрэн дээрэ «Джердап» гэжэ ГЭС-эй барилгада хабаадалсаhан байгаа.

Ороной хүдөө ажахыда Дунай—Тисэ—Дунай гэhэн барилгын ямар ехэ удха шанартай байhые хэлэhэнэйшье үлүү. Энэ барилгын бүридэлдэ ородог мүрэнүүд шадар 350 мянган гектарhaa дээшэ газар уhалагдадаг болохо байна. Тэрэнэй ашаар эндэ тарягдаhан шэниисын, кукурузын, саахарай свёклын ургасын гараса нилээд дээшэлхэ, малай тэжээл ехээр абтадаг болохо, эдэнэй тоо толгой олошорхо байна.

(ТАСС).

«Буряад үнэн» газетын информациин таһагай дэргэдэ сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын совет байгуулагдаһан юм. Илалтын үдэрэй урда тээхэнэ соведэй гэшүүд редакцида сугларжа, дайшалхы зам тухайгаа хөөрэжэ үгэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): С. В. Баглаев, И. М. Туманов, Г. Г. Цоктоев, Т. М. Майорова, В. И. Болембах, Д. Б. Ямпилов, В. С. Окунев гэгшэд.

В. КОЛОСОВОЙ фото.

МАЙН 9— ИЛАЛТЫН ҺАЙНДЭР

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ VII СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

УЛААН ТУГ

Цырен ШАГЖИН

ТУУЖАҺАА ХЭҺЭГ

(Түгэсхэл. Эхинийнь майн 7-ной номерто).

— Ши намайгаа олохош, уулзахабди гэжэ үшөө тэрэ манай нютагта байхадаа хэлээ һэнши. Теэд ямар үни шамайе бэдэрээд, оложо ядаа гээшэбиб, — гэжэ Дагба халуунаар хэлэнэ.

— Теэд уулзаба ха юмбибди. Ши өөрөө намайе олобо ха юмши. Зай, эндэхэнэ мориёо байлга. Ши бү мэгдэ. Сэдьхэлээ дара. Һэжэгтэ орохогүйн тула түргэхэн гэртээ ошо. Бэрхэш. Зай баяртай, — гэжэ Иван Иванович хэлээд, тэргэ дээрэһээ һүрэн бууба.

— Зай, юу байгаабши, яба гэнэ ха юмбиб, — гэжэ сухалтай абяагаар зандарба.

Дагба боожоёо угзаржа, Сабидар урагшаа түргэн хурдаар харайжа, хотын ехэ гудамжада орожо ерэбэ. Жара нүхэнэй дэргэдэхи ехэ талмай худар хүн зон ошожол байба. «Шэрэжэ гараха хүншни Иван Иванович гэжэ юундэ намда хэлээгүй гээшэб? Хэрбээ мэдээд ябаа һаа, Иван ахайнгаа урда иимэ байдалда орохогүй байгааб»,— гэжэ Дагба сэдьхэнэ.

Гэнтэ хотын гудамжада Захаркинай ябахые Дагба обёорбо. Теэд тэрэнэй хойноһоо алдангүй хоёр хүн гэтэжэ ябаба. Захаркинай эрьелдэн гэдэргээ харахадань, тэдэ хоёр булангай саагуур хоргодожо, бэеэ нюубад. «Энэ хоёр Захаркиние гэтэжэ ябана ха юм»— гэһэн һанал Дагбын досоо сахилгаан түргөөр оробо. «Теэд Захаркин талмай дээрэ улаан туг үлгэхөө ябаһан байха» — гэжэ һанахадаа, өөрөө мэдэнгүй Сабидараа Захаркинай х о й н о һ о онь ябуулба. Мүнөөхи хоёр хүн Захаркинай хажууда гүйлдэн ерэжэ, гарнуудаа амандаа хээд, шанга гэгшээр эшхэржэ мэдэбэд. «Захаркиние заатагүй абарха ёһотойб, эрхэ бэшэ абарха ёһотойб? — гэһэн һанал Дагбын досоо бусалжа, гэнтэ мэдэхэдээ Сабидараа тэргэһээнь мулталжа байба. Мүнөө Сабидар мориёо Захаркинда унуулаад эдэ хоёрһоо тэрьедүүлхэ гэжэ тэрэнэйнгээ хажууда ерэхэдэнь, нүгөөдүүлынь Захаркинай хоёр тээһээ бариад урагшань түлхижэ ябаба. Дагбын «Захаркин» гэжэ ооглоходо, тэрэнь эрьелдэн хараад, зорюута Дагбые танихагүй хүн шэнгеэр ябаба.

— Захаркин — гэжэ дахин ооглобо. Теэд мүнөө тэрэнь эрьелдэжэ тэрэниие харабагүй. Захаркин шуран бэрхээр нэгыень түлхижэ унагаагаад, мүн нүгөөдыень тэрээн дээгүүрнь түлхижэрхёод урагшаа гүйшэбэ. Тиин үйлсын модон дугын дэргэдэ байһан хоёр томо шулуунай дэргэдэ нэгэ юумэ хаяжархина хэбэртэй. Энэ үедэ Захаркинай урдаһаа полициин хид эшхэрэлдэн тогтообо. Мүнөөхи хоёрынь бодожо, хойноһоонь гүйлдэнэ. Игэжэ тэрэниие тойрон хүреэлжэ бариад, тушаан абаашаба.

Иимэ юумэнэй болоод байхада юу хэхэ, яаха ёһотой гээшэб гэжэ Дагба шэбшэбэ. Өөһэдынгөө хүнүүдтэ энээн тухай мэдүүлхэ ёһотойб. Теэд тэдэм хаана гээшэб? Энэ гэһээр талмай дээрэ ошохо ёһотойб. Тэндэ манай хүнүүд байха гэжэ бодоод, Сабидартаа мордохо гэжэ байтараа, гудамжын модон дугын дэргэдэхи хоёр шулуунай дунда нэгэ орёолготой юумэнэй хэбтэхые харажархиба. Теэд лаблан һайнаар харахадаа, энэшни үсэгэлдэр үдэшэ Тараненкын Захаркинда үгэгшэ улаан туг бүдөөр орёолготой байна ха юм гэһэн һанал сахилгаан түргөөр сэдьхэлдэнь оробо.

«Тиихэдээ энэ тугые арад зон хараха үзэхэгүйнь гээшэ гү? Түмэр харгын хүдэлмэришэд олоороо ерэхэ, бэшэшье зон ерэхэ, өөһэдынгөө зориг хүсэ харуулан жагсаха ёһотойбди гэжэ Тараненко хэлээ һэн. Теэд мүнөө энэ хэрэг игээд лэ дүүргэгдэнгүй, минии хосорбо гээшэ гү? Үгы даа, үгы. Хосорхогүй. Би өөрөө талмай дээрэ абаашахаб. Абаашахаяал абаашахаб. Теэд ээмни юун гэхэ гээшэб? Арбан хоёр часта намайе хүлеэжэ байна ха юм. Хамаагүй хүлеэг. Болохо юумэн болуужаг! Абаашахаяал абаашахаб. Би өөрөө энэ туг абаашажа үлгэхэ ёһотойб», — гэжэ Дагбын зүрхэн логшоно. Игэжэ гудамжын дунда повозкотой тэргэеэ орхёод, орёолготой тугаа эбэртэлээд, Сабидар дээрээ мордожо, талмай тээшэ харайлгаба. Иимэ түргөөр харайлгажа ябаһан моритой хүнһөө гудамжаар ябаһан зон амитан сошон далтиржа, иишэ тиишээ бутаран зайлана. Зай, мүнөө талмайдаашье хүрэжэ ерэбэ. Теэд эндэ нэбтэрэн орохын аргагүй амитан зон олон. Моритой полициин харуулнуудшье бии. Тэдэнэй нэгэн мүнөө Дагбын урдаһаа ерэжэ, тэрэниие байлгаха гэбэ. Теэд нүгөөдэнь тэрээндээ игэжэ хэлэбэ:

— Юун энэ ноён Баташевай мориие танинагүй гээшэ гүш? Энэ тэрэнэй жолоошон хүбүүн тэрэ сэргын оройдо байһан сабхи абажа үмдэхэ һанаатай харайлгажа ерэбэ ха юм. Талаан туршажа байг лэ, ши энээндэ һаалта бү хэ.

Тиигэжэ Дагба һаадгүй хүн зон соогуур тэгүүлэн, сэргын дэргэдэ орожо ерэбэ.

Сэргын оройдо гаража, тэндэ үлгөөтэй байһан шэнэхэн хром сабхи абажа үмдэхэ хүсэлтэй энээн өөдэ абиржа ябаһан хартус малгайтай хүбүүн арай сабхида хүрүүтэй ябатараа, гарнуудынь мэлшэржэ, доошоо һолжорон унахадань, амитан зоной дунда энеэдэн шууяан болоно.

«Энээнэй оройдо гаража шадаха гээшэ гүб? — гэһэн һанал Дагбын досоо түрэнэ. Шадахаб. Заатагүй шадаха ёһотойб!» — гэжэ Дагба түрүүн Сабидарайнгаа нюрган дээрэ зогсоод, хоёр гартаа нёлбожо, модон сэргэ бүхөөр тэбэрин, өөдөө абиржа мэдэбэ. Хүн зон шууяна, энеэлдэнэ. Дагба халуун дундаа сэргын хахадта хүрэтэр абиржа гараад ябатараа, гарнуудынь мэлшэрэн, доошоо һолжоржо эхилбэ. Дагбын толгойгоо үргэн харахадань сабхиин үлгөөтэй байһан сэргын орой үшөөл үды, холо байба. Хүбүүн гарнуудтаа ээлжэлжэ нёлбоод, зүрхэлжэ дахин өөдөө абиржа оробо. Тэрэнэй хамаг бэень нойтон, дабһатай халуубтар хүлһэниинь тэрэнэй нюдэ руу орожо, зохолгоно. Малгайгаа абажа хаяха ёһотой байгаа, теэд ганса гараараа бэеэ даажа шадахагүйб гэжэ хүбүүн бодоно. Дагбын гарнууд һуларжа, хүлнүүдынь өөһэдөө доошоо һанжахаар тэгүүлнэ.

— Зай, зай, Дагба, хүрэхэ дүтэлөөш, бэрхэш. Үшөө нэгэ бага хүсэеэ эршэлэ, сабхи шинии болохо — гэһэн абянууд Дагбын шэхэндэ дуулдажа, «Иихэдээ манайхин доро намайе хаража байна, теэд минии ямар зорилготой ябаһаниие яашье мэдэнэгүй. Урдамни улаан туг үлгэхэ харюусалга байна» — гэжэ нюдэнүүдээ анин, һүүлшынгээ хүсэ зангидаба. Зай, одоол мүнөө сэргын оройдо үлгөөтэй байһан сабхинуудта хүрэжэ ерэбэ. Дагба үрөөһэн гараараа үбэр сооһоо мүнөөхи орёолготой тугаа гаргажа амандаа зуугаад, хоёр хүлөөрөө шанга гэдэгээр сэргэеэ хабшаад, амандаа зуугаад байһан, орёолготой тугаа задалан, сэргын оройдо мандуулба.

Улаан туг һалхинда намилзан хиидэбэ.

Талмай дээрэ байһан хүн зон энэ үйлэ харахадаа ойро зуурахан абяагүй болоод, һүүлээрнь хүуежэ эхилбэ.

Сэргын оройдо байһан Дагбада мүнөө тэрэнэй доро заха зайгүй үргэн ехэ ой, тайгын шууяан мэтээр харагдаба. «Энэ гэһээр... Бүхөөр лэ уяха хэрэгтэй. Энээниие нигээд лэ тоонтодоод орхихом». Хүбүүнэй хара хүлһэн гоожон адхарна, хоёр шэхэниинь шууяна, нюдэнүүдынь эреэлжэнэ. Доронь мүнөөхил захагүй үргэн ехэ ой модоной шууяншүүен байһан мэтээр дуулдана.

Мүнөө Дагба сэргэеэ хоёр хүлөөрөө шанга гэгшээр хабшажа, үлгөөтэй сабхиин түрииһөө хоёр гараараа шагтагалдан бажуулдаба. Игэжэ нэгэ бага сүлөө ороходоо үрөөһэн гараараа толгойдоо байһан малгайгаа мулта татан абажа, тэрэнээ магнай дээрээ үргэн даллажа оробо.

— Оо-һоо-һоо — гэжэ тэрэ өөрөөшье мэдэнгүй һүүхирбэ. —. Улаан тугни мандажа байна! Улаан дэлһэтэ хүлэг моридни Буряад дайдадамни хиидэжэ ерэбэл! Минии хэлэхые дуулана гээшэ гүт? Дуулыт намайе! Хүһамагай үүдэ тайлажа, улаан моридоо үргэн талада табибаб! Мүнөө тэдэнииеургалжа, бугуулидажа шадахагүйт. Тэдэниие бариха хүсэн үгыл!

Хүн зон абяагүй болон Дагбые шагнабад.

— Буугыш, түргэн доошоо буугыш! — гэжэ дороһоонь хүнүүд ооглобо, теэд Дагба тэдэниие дууланагүй, хиидэн долгилжо байһан улаан тугай дэргэдэ байхадань тэрээндэ тон зохид, тон аятай байгаа һэн. Тиин гэнтэ харайлдажа ябаһан улаан моридынь бүдэршэбэд. Энэ хадаа гэнтэ баруун хүлынь жэрд гэжэ галаар хайруулһан мэтэ болоод, ухаангүйгөөр үбдэжэ оробо. Дагбын хүлһөө шуһан гоожожо, улаахан лентэ мэтээр сэргэ дамжан, доошоо гоожобо. Мүнөө сэргэһээ бажуулдан доошоо һолжоржо ябаһан Дагбын шэхэндэ ой модоной шууяха, дүүехэ улам улам дүтэ боложол байба. Үшөө дахин толгойгоо үргэжэ өөдөө шэртэн харахадань, улаан дэлһэтэ моридынь гүйлдэн харайлдан ябаба...

Яармаг дээгүүр ябажа сэнгэхэ гэжэ энэ талмай дээрэ е р э г ш э д сэргэ өөдэ абиржа ябаһан Дагбые һонирхон бахархан харанад. Сабхи гуталда хүрэжэ шадаха гү, али үгы гү гэжэ өөһэд дундаа боосолдоно. Харин ондоо хэрэгээр ерэһэн Дагбын нүхэд Захаркин юундэ үгы гээшэб, хаана гээшэб гэжэ һанаа үнөөн болонод, сэдьхэлээ зобонод. Түмэр харгын хүдэлмэришэдшье олоороо сугларба. Мүн полициин харуулшье олошорбо. Тиин гэнтэ сэргын оройдо байһан Дагбын улаан туг хиидхүүлэн мандуулхадань, иимэ юумэ хүлеэгээгүй байһан арад зон түрүүшээр сошон гайхаад, һүүлдэнь баярлаһан абяанууд дуулдаба. Һүүлээрнь полициин шэбшүүрэй эндэ тэндэ эшхэрэлдэхэ олошорно.

— Тарагты, тарагты эндэһээ! — гэлдэһэн тэдэнэй мэгдүү һүхирэлдөөн дуулдана:

Тиин гэнтэ зоной дундаһаа «Зоригтойгоор нүхэд алхалая!» — гэһэн революционно дуун зэдэлжэ, улам улам хүсэтэй болон эршэдэжэ, тэрэ полициин эшхэрээн, һүхирэлдөөн энэ хүсэтэй шанга абяан соо дуулдахаа болин тунана. Тиихэдэнь полициинхид моридуудаа хойто хоёр хүл дээрэнь сорийлгон, хүн зониие намнан оробод. Сэргын оройдо байһан хүбүүнэй хүлые тэдэнэй нэгэнэй буудажа шуһа гоожуулхадань дураа гутаһан арад зон хада уулын түргэн урасхалта мүрэнэй үерлэжэ, эрье һабаһаа халиһан мэтээр долгилон шуяалдашаба. Модо, шулуун аадар мүндэр мэтээр полициинхидай толгой дээрэ буужа, тэдэнэр мэгдэн тэгдэн сухариха баатай болоо һэн. Энэ үедэ Тараненко болон бусад сэргые дүхэриглэн тойрожо, дээрэһээ һуларан унажа ябаһан хүбүүе гар дээрээ тодожо абаад, хүн зондо харагдангүй, хашаа хорёо соогуур түхэреэлэн ябажа, мүнөөхи базаарай гудамжын налшагар заахан гэртэ асараа һэн. Тэдэ хүнүүдэй хойноһоо һалангүй бишыхан хүбүүд дахан ябаба. Эдэнэр хадаа Ванька Колько хоёр байба...

Баруун хүлөө шанга гэгшээр боолгоһон Дагба мэдэ орожо, нюдөө нээхэдээ, эгээл дүтэхэн, эгээл түрэл хүнэйнгөө нюур шарай хаража баярлаба. Энэ хадаа Иван Иванович байба.

— Һайн даа, Дагба! Манай городой бүхы хүдэлмэришэн ангиин зүгһөө тон ехэ баяр шамда хүргэнэб, — гэбэ тэрэ.

МАНАЙ ЗАНШАЛТА

Жэл бүри үнгэргэгдэдэг «Буряад үнэн» газетын заншалта урилдаанда хабаадалсагшад — хотын спортын бүлгэмүүдэй спортсменүүд футболоор «А» классай хоёрдохи бүлэгэй командануудай нааданай забһарлалгын үедэ урилдажа, газетын дамжуулгын кубок, грамотануудта хүртэхын түлөө мүрысэбэ.

Эгээн түрүүлэн эхэнэрнүүд хурдан солбоноо туршалсаа. Мүрысөөндэ хамтадаа 16 команда хабаадалсаһан байна.

Тэдэнэй дунда урилдаанай эхилхэдэ, «Урожай» бүлгэмэй Мария Зырянова бусадһаа түрүүлэн һуга харайн түрүүлээ. Тус командын нүгөөдэ гэшүүд — Абдулина, Сычева, Шляпина гурбан Мария Зыряновагайнгаа түрүүлһэн эршые алдангүй бусадһаа түрүүлэн финишэй лентэ таһалжа шадаа. Тиин эдэнэр бүхы зайгаа хоёр минута 27 секунда соо гаталжа, түрүүшынхеэ «Буряад үнэн» газетын дамжуулгын кубогта, дипломуудта хүртэбэ. «Труд» бүлгэмэй, ЛВРЗ-гэй спортын клубай команданууд эрхимлэгшэдһээ гурба, долоон секундаар хожомдожо, хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Удаадахи ээлжээндэ эрэшүүл урилдажа, сугларагшадай анхарал татана. Эндэ хурдан солбон спортсменүүдээрээ холо ойгуур сүүрхаһан «Труд» бүлгэмэй команда һайн бэлэдхэлтэй байшаба. Урилдаанай эхилэмсээр урагшаа харайжа гараһан Юрий Воеводин баһал түрүүлһээр түрүүлжэ, командынгаа нүгөөдэ түлөөлэгшэ Сергей Серединдэ эстафетэеэ түрүүлэн дамжуулба. Эндэ ЛВРЗ-гэй спортын клубай түлөөлэгшэ Сергей Серединие хүсэхынь лэ тэндэ эстафетэеэ нүхэртөө үгэбэ. Зүгөөр нэгэл алхамаар урид эстафетэ абажа үрдиһэн «Труд» бүлгэмэй Андрей Чебунин урагшаа гаража нүгөөдэ нүхэртөө — Валерий Сизовто түрүүлэн тэрэнээ дамжуулаа. Тиигэжэ «Труд» бүлгэмэй команда бүхы зайгаа 3 минута 28,2 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлээ. Эрхимлэгшэһээ нэгэл секундаар хожомдожо ерэһэн ЛВРЗ-гэй спортын клубай команда хоёрдохи, «Ажалай резервын» спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлээ.

Урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн командануудта «Буряад үнэн» газетын дамжуулгын кубогууд, диплом, грамотанууд барюулагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрэшүүл урилдажа ябана.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

БЕРЛИН

Хани харилсаагаа үргэдхэхын тула

ТАСС

ГДР-эй ба СССР-эй хоорондо экономическа, научно-техническэ харилсаа тогтоохо правительствануудай хоорондын комиссиин транспортын хэрэгые эрхилхэ хүдэлмэриин бүлэгэй заседани Росток хотодо нээгдэбэ.

Хоёр ороной хоорондо гадаадын худалдаа наймаанай ашаа зөөлгые һайжаруулха, транспортна харилсаа холбоо саашадань үргэдхэхэ асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ оруулагдана.

СССР-эй зам харилсаанай министр Б. П. Бещев энэ суглаанда хабаадахаяа эндэ ерэбэ.

СТОКГОЛЬМ

«Бидэнэртэ эб найрамдал хэрэгтэй»

ТАСС

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй 1973 оной октябрь һарада Москвада болоһон бүхэдэлхэйн конгрессэй материалнуудтай, документнүүдтэй «Бидэнэртэ эб найрамдал хэрэгтэй» гэһэн брошюрые Эб найрамдал хамгаалха Швециин национальна комитет хэблэн гаргаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, конгресстэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд, амаршалганууд, мүн Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй уряа болон бусад документнүүд энэ брошюрада оруулагдаа.

ПРАГА

Москвагай делегаци Прагада

ТАСС

Прага хотын приматор З. Зуска КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. И. Греков түрүүтэй Москвагай делегацитай уулзажа хөөрэлдэһэн байна.

Староместскэ ратушын Түүхын байшан соо совет айлшадые угтан амаршалхадаа, Чехословакиин ниислэл хотын түб Советскэ Союзай ба Чехословакиин хоорондохи аха дүүгэй хани барисаанай һүлдэ болоно гэжэ З. Зуска тэмдэглээ. 1945 оной май һарада Прагын хүн зон совет сэрэгшэдтэй эмэ эмээ ниилүүлэн жагсажа, хархис дайсанда эсэргүүсэн тэмсээ һэн. Харин мүнөө эндэ Чехословакиин барилгашад совет мэргэжэлтэдтэй хамта метрополитен барижа байна.

УЛААН-БААТАР

Арьбалһан түүхэй эд

ТАСС

Улаан-Баатарай промкомбинадай арһанай предприятинуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллектив коммунис воскреснигтэ хүдэлхэдөө, хэдэн зуугаад пальто, хүүртиг, гутал оёһон байна. Ноохо угаадаг, оёдолой фабрикануудай, хирпиисын ба бетоной заводуудай хүдэлмэрилэгшэд, ниислэл хотын барилгашад үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаба.

Улаан-Баатарта үнгэргэгдэһэн олонитын коммунис воскресник ажалай һайндэр болобо. Промышленностиин гол һалбаринуудай 20 мянга гаран хүдэлмэришэн, алба хаагша, техник, инженер энээндэ хабаадаһан байна. Даб дээрэхи дүнгүүдэй үндэһөөр, эдэнэр хоёр миллион тугригай продукци бүтээгээ. Гурбадахи предприяти бүхэн арьбалһан материалаараа хүдэлөө.

Энэ үдэрэй турша соо Монголой ниислэл хотын хүдэлмэришэн анги 300 мянган тугрик ниитын жасада оруулба. Энэнь хүүгэдэй, медицинскэ, соёлой-ажаһуудалай эмхи зургаануудай барилгада гаргашалагдаха байна.

ЛОНДОН

ХЭЛСЭЭНДЭ ГАР ТАБИГДАА

ТАСС

СССР-эй ба Великобританиин хоорондохи экономическа, научно-техническэ, промышленна харилсаа холбоо хүгжөөхэ арбан жэлэй хэлсээндэ гар табигдаа.

БУЭНОС-АЙРЕС

ШУХАЛА УШАР ХЭРЭГ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Аргентинын правительственна делегациин толгойлогшо — Аргентинын Республикын Президентын өөрынь түлөөлэгшэ, экономикын министр Х. Хельбардтай уулзажа, хөөрэлдэһэн ушарта Аргентинын хэблэл, радио ба телевидени ехэ анхарал хандуулна.

Энэнь СССР-эй ба Аргентинын «али бүхы харилсаа холбоогоо үргэдхэн гүнзэгырүүлхэ» хүсэлэнтэй байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ «Кларин» газетэ Аргентинэһээ ерэһэн айлшантай Л. И. Брежневэй уулзаһан тухайнь бэшэнэ. Кремль соо болоһон хани халуун хөөрэлдөөн шухала удха шанартай байна гэжэ «Майориа», «Крониста комерсиаль», «Нотисас», «Насьон» ба бусад газетэнүүд тэмдэглэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Сове[...] Түрүүлэгшэ А. Н. Косыг[...] Х. Хельбардтай уулза[...] хөөрэлдэһэн байна гэжэ А[...]гентинын хэблэл мэдээсэнэ.

«Аргентинын түлөөлэгш[...] СССР-тэ ерээд байхадаа, т[...]рэнэй хүтэлбэрилэгшэдт[...] түрүүшынхеэ уулзаба» гэж[...] «Ривадавиа» радиостан[...] дамжуулганууд соогоо онс[...]лон тэмдэглэнэ. Аргентины[...] правительственна делег[...]циин албанай хэрэгээр С[...]ветскэ Союзда ошолго хо[...] ороной хоорондоо ашатай т[...]һатай экономическа. худа[...]даа наймаанай харилса[...] хүгжөөхэ шэнэ арга боло[...]жонуудые нээхэ юм гэжэ ра[...]диостанци дамжуулна.

Аргентинын правительс[...]венна делегациин Советс[...] Союзда ошоод байһан уш[...]рые ороной олониитэ һа[...]шаалтайгаар угтаа.

БОНН

ФРГ-гэй правительствын заседани

ТАСС

ФРГ-гэй правительствын заседани вице-канцлер В. Шеелиин түрүүлэлгэ доро Бонндо болобо.

Хуулитаар соносхогдоһоной ёһоор, федеральна канцлерай тушаалһаа В. Бра[...]тын бууһантай дашарамду[...]лан, орон дотор тохёолдоһо[...] политическэ байдал туха[...] В. Шеелиин элидхэлые каби[...]нет соносоо.

БОНН

В. Брандт тушаалһаа бууба

ТАСС

Эндэ хуулитаар соносхогдоһоной ёһоор, федеральна канцлер В. Брандт тушаалһаа бууба. Шэнэ канцлерай һунгагдатар вице-канцлер, гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеельдэ үялгануудаа саг зуура даалгахые В. Брандт ФРГ-гэй президент Г. Хайнеманда эльгээһэн бэшэг соогоо тэрэниие гуйгаа.

В. Брандтын тушаалһаа буухыень Г. Хайнеман хүлеэн абаа. Шэнэ канцлерые майн 16-да бундестагай заседани дээрэ һунгаха байха гэжэ мэдээсэгдэнэ.

В. Брандтын тушаалһа[...] бууһантай дашарамдуулан[...] орон дотор тохёолдоһон ба[...]далые ФРГ-гэй правитель[...]ствын ба СДПГ-гэй През[...]диумэй заседани дээрэ хара[...]жа үзэбэ. Партиин түрүү[...]лэгшын орлогшо, ФРГ-гэ[...] финансын министр Г. Шми[...]тые федеральна канцлер[...] тушаалда дэбжүүлхэ тух[...] В. Брандтын дурадхалы[...] Президиум нэгэн һаналта[...]гаар һайшаан дэмжээ. Э[...] шиидхэбэри бундестаг дээр[...] партиин правлениин [...] СДПГ-гэй бүлэглэлэй ба[...]лалгада табигдаха байна.

БЕРЛИН

ГДР-эй МИД-эй ТҮЛӨӨЛЭГШЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

В. Брандтын тушаалһаа бууһантай дашарамдуулан, корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусахадаа, ГДР-эй МИД-эй түлөөлэгшэ иимэ мэдүүлгэ хэбэ:

ФРГ-дэхи ушар байдал хадаа ФРГ-гэй доторой хэрэг болоно гээд Германиин Демократическа Республикын партийна ба гүрэнэй хүтэлбэри тоолоно. Вилли Брандтын бэелүүлдэг гадаадын политикын һайн шэнжэтэй байһыень ГДР-эй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад хүндэлдэгөө нэгэнтэ бэшэ [...] дүүлдэг һэн. Э н э э н э [...] ашаар Европодохи шаха[...]дуу байдал һулаарулха, ГД[...]эй ба ФРГ-гэй хоорондо[...] харилсаа һайжаруулха т[...]лаар ехэ алхам хэгдэһэн ба[...]на. Энээнтэй дашарамду[...]лан, хэдэн договорнууды[...] бэелүүлгэдэ ФРГ-гэй шэ[...] правительство бүтэмжэтэ[...] һайн туһа хүргэжэ, Европо[...] эб найрамдал, аюулгүй ба[...]дал хангахыень найдажа ба[...] һанаа ГДР-эй МИД-эй түлө[...]лэгшэ мэдүүлээ.

ЖЕНЕВЭ

Химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихо

ТАСС

СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Рощин зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихо тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хүгжэлтэ түйлаха шухала гэжэ мэдүүлбэ. Мүнөө үедэ, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха хэрэгтэ шухала хубилалтануудай боложо байхада, химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүрин хорихо тухай асуудал эсэслэн шиидхэгдэхэ зэргэтэй гээд тэрэ хэлэбэ.

Химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ, үйлэдб[...]рилхэ ябадал хорихо туха[...] иимэ түхэлэй зэбсэг хэрэ[...] сэлнүүдые үгы хэхэ туха[...] конвенциин проект коми[...]дэй хаpалгада табиха таара[...]жатай ушар бии боложо ба[...]на. Советскэ Союз ба бус[...] социалис оронууд энэ пр[...]ектые олоной зүбшэн хэлса[...]гэдэ табяа һэн. Бүхы гүр[...]нүүдтэ тааруу хэлсээн[...] проектын үндэһэ һуури бо[...]гон энээниие табиха ту[...] олон делегацинууд хэлэ[...] байгаа.

ВЕНЭ

Австриин профсоюзай съезд

ТАСС

Австриин металлургическа, металл болбосоруулгын ба ашагта малтамалай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай X съе[...] эндэ нээгдэбэ. Орон дотор[...] эгээл ехэ энэ профсоюз 2[...] мянган хүниие нэгэдүүлд[...]юм.

Ажаллаха арга боло[...]жыень һайжаруулха, зааб[...] амаралта үгэхэ, мэргэжэл[...] дээшэлүүлхэ арга олгохо [...]лон бусад социальна ас[...]далнуудые делегадууд з[...]шэлхэ байна.

Европын, Азиин, Аме[...]кын оронуудай профсоюз[...] делегацинууд съездын [...]дэлмэридэ хабаадана. Со[...] металлургическа промыш[...]ностиин хүдэлмэрилэгшэд[...] профсоюзай делегаци эд[...] дунда бии. Энэ профсоюз[...] ЦК-гай секретарь Н. А. [...]досекина тэрэниие толго[...]но.

Австриин федерал[...] канцлер В. Крайский сь[...]дын хүдэлмэриин түрүү[...] үдэр үгэ хэлэбэ.

БАНГКОК

Патриодуудай амжалтанууд

ТАСС

Камбоджын урда захадахи Кампонгсом порт шадар эшээлһэн дайсаниие Камбоджые сүлөөлхэ хүсэнүүд бута зада сохино. Амжалтатай добтолгонуудые хэжэ, Кампонгсомһоо аэропорт тээшэ ошодог харгы шадархи Веалтхом тосхониие эзэлэн абаһан байна. Тэрэшэлэн патриотическа хүсэнүүд 4-дэхи харгые зүбшан шэбээлһэн хархис этэгэдүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ добтолбо. Кампогсейл хотоһоо урдуурхи 4-дэхи харгын оршондо сүлөөлэлгын хүсэнүүдэй ба Лон Нолой армиин частьнуудай хоорондо шанга байлдаанууд болоно. Һүүлэй тулалдаануудай үеэр патриодууд дайсанай хоёр ехэ буу, горитой һомо хэрэгсэлнүүдые буляан абаһан байна.

ДАМАСК

САР-ай сэрэгэй түлөөлэгшын мэдээс[...]

ТАСС

Майн 6-да Голанскэ гүб[...]нүүд ба Хермон хада ша[...]раар Сириин сэрэгүүдэй [...] хилэлгэнүүдтэ Израил[...] авиациин добтолходонь, [...]санай дүрбэн самолет бу[...]дан унагаагдаа гээд Сири[...] Араб Республикын сэр[...] түлөөлэгшэ мэдээсэбэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Мүнөөдэр — Илалтын һайндэр» — суглуулбари. «Таряашадай хабар» —суглуулбари. Һунгуулиие угтуулан.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Олониитын үүсхэлые дэмжэхэ» — В. Горловой статья. «Албанай хэрэг дүүргэһэншүүгээр» — Л. Улеповагай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: Илалтын һайндэртэ зорюулагдана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Илалтын 29 жэл» — суглуулбари. Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

ИЛАЛТЫН ҺАЙНДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 10.55 — Дамжуулгын программа. 11.00 — «Факел». «Илалтын хүбүүд» — һайндэрэй программа. 11.40—Илалтын һайндэртэ зорюулагдаһан концерт — амаршалга.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Алёнушка ба солдат» — мультфильм. 13.30 — «Мүнөөдэр — Илалтын үдэр» СССР-эй Оборонын министрэй орлогшо, ПВО-гой сэрэгүүдэй ахамад командалагша, Советскэ Союзай маршал П. Ф. Батицкий үгэ хэлэхэ. 13.45— «Освобождение» — киноэпопея. «Огненная дуга» — нэгэдэхи фильм. 15.15 — 15.25 — Забһарлалга. 15.25 — «Освобождение» — киноэпопея. «Прорыв»— хоёрдохи фильм. 16.55 — А. Скрябин. Фортепьяныи концерт. 17.20 — «Написано войной». 17.50 — Фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ баатараар унагшадай мүнхэ дурасхаалай минута. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Боевые спутники мои» — киноконцерт. 20.30 — 20.40 — Забһарлалга. 20.40 — «Дайнай жэлнүүдэй дуунууд» — мультфильм. 21.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Арарат» (Ереван) — «Динамо» (М). Ереванһаа дамжуулагдаха. 22.45 « Иволга-иволга» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ